

Хунар бўлса
қўлингда,
Нон топилар
йўлингда.

Ўзбек халқ мақоли

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2013-yil 18-may, shanba № 40 (8585)

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори

2013/2014 Ўқув йилида ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ЎРТА МАХСУС, КАСБ-ХУНАР ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИГА ҚАБУЛ ТЎҒРИСИДА

Умумтаълим мактабларининг 9-синфлари битирувчиларини касб-хунар коллежларида ва академик лицейларда ўқитиш билан тўлиқ қамраб олишни, республика минтақалари иқтисодиёти тармоқлари ва соҳаларида талаб юқори бўлган касблар ва мутахассисликлар бўйича ўрта махсус, касб-хунар маълумотли кадрларни мақсадли ва сифатли тайёрлашни таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги, Меҳнат ва аҳолини иқтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг иқтисодиёт тармоқлари ва соҳаларида аниқ касблар бўйича касб-хунар коллежлари битирувчилари-

га амалдаги эҳтиёжни танқидий таҳлил қилиш асосида ишлаб чиқилган, 2013/2014 ўқув йилидан бошлаб республика ҳудудларида 26 та касб-хунар коллежини қайта ихтисослаштиришга доир таклифлари қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази

томонидан манфаатдор вазирликлар ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда иқтисодиёт тармоқларининг ўрта махсус, касб-хунар маълумотли мутахассисларга бўлган реал эҳтиёждан келиб чиққан ҳолда тайёрланган 2013/2014 ўқув йилида умумтаълим мактабларининг 9-синфлари битирувчиларини республиканинг касб-хунар коллежларига ва академик лицейларига қабул қилишнинг умумий параметрлари тасдиқлансин.

3. Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларига қабул қилиш бўйича

Давлат комиссияси (А.И.Икромов), республиканинг касб-хунар коллежларига ва академик лицейларига қабул қилишнинг белгиланган умумий параметрларидан келиб чиққан ҳолда, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг таклифлари асосида икки ҳафта муддатда 2013/2014 ўқув йилида вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар бўйича ҳар бир академик лицей ва касб-хунар коллежга

умумтаълим мактабларининг 9-синфлари битирувчиларини қабул қилиш параметрларини тасдиқласин.

Бунда умумтаълим мактабларининг 9-синфлари битирувчиларини, ўқувчилар ва улар ота-оналарининг танланган ва иқтисодиёт тармоқларида эҳтиёж мавжуд бўлган мутахассисликлар бўйича ўқишга талабини, таълим муассасаларида зарур моддий-техника базаси мавжудлигини ҳисобга олган ҳолда, касб-хунар коллежлари ва академик лицейларда ўқитиш билан тўлиқ қамраб олишни таъминлашга алоҳида эътибор берилсин.

(Давоми 2-бетда.)

ИСТЕЪДОД — УЛУФ НЕЪМАТ

уни кашф этмоқ, тарбияламоқ, кадрламоқ керак!

Айрим ҳолларда жуда кўп нарсани бой берганимиздан сўнг, бу йўқошлар ҳаётимиз мазмуни, файзи эканини фаҳмлай бошлаймиз. Жумладан, бесамар ўтган вақт, айниқса, бу дамлар ёшликнинг ўқиб, ўрганишга сарф этилиши лозим ва зарур бўлган фурсатларига тўғри келса кун келиб унинг ўрнини ҳеч қачон тўлдириб бўлмаслиги мумкин. «Ёшликда ўрганганинг тошга ёзганинг...» ҳикмати ни ёдга олсак, фикримиз янада ойдинлашади. Айни пайтда яна бир ҳақиқат борки, келажакнинг фаровон ва тўқислигига хизмат қилиши жоиз бўлган ёшликнинг беназир паллалари биз қайд этган бўш вақтнинг қайсидир маънода «жиловланмаслиги», назоратсиз, тўғри ташкил этилмаслиги натижасида, аксинча, одамзодни турли қинғир-қийшик йўллар томон бошлаши, сўнгги пушаймонлик, армон узи тизироблар билан юзлаштириши мумкин. Энг ачинарлиси, ҳатто баъзида бундай иллатларнинг олдини олиш, тўғрилашнинг имкони ҳам топилмай қолади.

Tajriba

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 28 февралда қабул қилинган «Мактабдан ташқари таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорида белгиланган вазифалар биз юқорида тилга олганимиздек, ўғил-қизларимизнинг униб-ўсиб жамиятда муносиб ўринларини топиши, улардаги истеъдодни имкон қадар эртароқ кашф этиш ва тарбиялаш, ўзлари қизиққан касб-хунар сирларидан воқиф бўлиб, бўш вақтларини мазмунли ташкил этишларига шарт-шароит яратиш ва ана шундай эзгу уринишлар орқали уларни турли салбий таъсирлардан ҳимоя қилиш каби масалаларни кун тартибига яна кўндаланг қўйган эди. Ушбу қарор ижроси доирасида Навоий вилоятида қатор ихобий ишлар амалга оширилмоқда. Яқинда ташкил этилган «Истиқлол гунчалари» фестивали эса ушбу фаолиятнинг амалий натижаси, далили сифатида кўпчиликка ибратли бўлди.

(Давоми 11-бетда.)

МАЪРИФАТ МАСКАНИ

Давлатимиз раҳбарининг 2006 йил 20 июнда қабул қилинган «Республика аҳолисини ахборот-кутубхона билан таъминлашни ташкил этиш тўғрисида»ги қарори асосида Фарғона вилоятида кутубхоналар фаолияти изчиллик билан такомиллаштирилмоқда.

Қувасой шаҳар 2-умумтаълим мактаби қошқанда ахборот-ресурс маркази энг илгор ахборот технологиялари билан жиҳозланган, уч мингдан ортиқ китоб фондига эга.

Марказ ўқув залига замонавий компьютерларнинг ўрнатилиши мактаб ўқитувчи ва ўқувчилари, китобхоналар учун катта қулайлик яратди. Марказ фонди электрон адабиётлар ресурси билан бойитилмоқда ва унинг хизматидан фойдаланганда илгга чанқоқ ёшлар сафи тобора кенгайимоқда. Ахборот-ресурс маркази ходимлари ҳудуддаги болалар боғчаларида, маҳалла фуқаролар йиғини ва ёзги оромгоҳларда турли маънавий-маърифий тадбирлар ўтказишга алоҳида эътибор қаратаётир.

Суратда: ахборот-ресурс марказида. Муқимжон КОДИРОВ (ЎЗА) олган сурат.

ОБОД ҚИШЛОҚ МАКТАБЛАРИ

Ўқитувчилор масъулиятини ошириб, ўқувчи ота-оналарга кўтаринки қайфият улашобтир

Чирокчи туманидаги тендер баҳоси 190 миллион сўмлик 464 ўринли 84-умумтаълим мактаби биноси капитал таъмирланиб, яқинда фойдаланишга топширилди.

5-бет

МУТОЛАА КЎНИКМАСИ

болаларда қандай шакллантирилади?

Бола китобхонликка ўрганиши учун, энг аввало, ота-онанинг ўзи ўрнак бўлиши энг самарали йўл ҳисобланади. Ота-она қўлига умуман китоб олмасан, лекин китоб ўқиш бағоят фойдали экани тўғрисида фарзандига панд-насихат қилиб турса, бундай тарбиянинг бирор натижа беришига ишониш қийин.

7-бет

БУГУН — ЎҚУВЧИ, ЭРТАГА — ВАТАН ҲИМОЯЧИСИ

Мамлакатимиз академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари ўртасида бўлиб ўтган «Шункорлар» ҳарбий-спорт муسابакаларида Ватанимизнинг бўлажак ҳимоячилари ҳарбий қаҳирқанд олдинги тайёргарликнинг муҳим йўналишлари бўйича ўз билим ҳамда кўникмаларини намойиш этди.

16-бет

Ўзбекистон Республикаси Вазиirlар Маҳкамасининг Қарори**2013/2014 ЎҚУВ ЙИЛИДА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ЎРТА МАХСУС, КАСБ-ХУНАР ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИГА ҚАБУЛ ТЎҒРИСИДА**

(Давоми. Боши 1-бетда.)

4. Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларига қабул қилиш бўйича Давлат комиссиясига, зарурат бўлганда, умумтаълим мактабларининг 9-синфлари битирувчиларининг ўрта махсус, касб-хунаар таълим муассасаларида ўқитиш билан тўлиқ қамраб олинишини таъминлаш мақсадида академик лицейлар ва касб-хунаар коллежларига қабул қилиш кўрсаткичларига ўзгартришлар киритиш ҳуқуқи берилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ўрта махсус, касб-хунаар таълими маркази ўз тасарруфида ўрта махсус, касб-хунаар таълим муассасалари бўлган вазирилклар

ва идоралар билан биргаликда 2013/2014 ўқув йилида умумтаълим мактабларининг 9-синфлари битирувчиларини академик лицейлар ва касб-хунаар коллежларига қабул қилишнинг белгиланган умумий параметрлари сўзсиз бажарилишини таъминласин ҳамда шу йил 10 августгача бўлган муддатда Вазирилклар Маҳкамасига қабул қилиш натижалари бўйича якуний ахборот тақдим этсин.

6. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирилк Кенгаши Раиси, вилоятлар, туманлар ва шаҳарлар ҳокимлари, Халқ таълими вазирилги ва унинг ҳудудий органлари раҳбарлари зиммасига умумтаълим мактабларининг 9-синфлари битирувчиларини келгусида академик лицейларда ва касб-

хунаар коллежларига ўқитиш билан тўлиқ қамраб олишнинг таъминлаш юзасидан шахсий масъулият юклансин.

Бунда умумтаълим мактабларининг 9-синфларини битирувчи қизларнинг касб-хунаар коллежлари ва академик лицейларда ўқитиш билан қамраб олинишига алоҳида эътибор қаратилсин.

9-синфлар битирувчиларини ўқитиш билан қамраб олишнинг якуний натижалари тўғрисида жорий йилнинг 15 августгача бўлган муддатда Вазирилклар Маҳкамасига ахборот берилсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирилги 2013/2014 ўқув йили учун ўрта махсус, касб-хунаар таълими муассасаларига қабул қилишнинг тасдиқланган параметр-

ларини ҳисобга олган ҳолда, касб-хунаар коллежлари ва академик лицейлар таъминоти учун белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетидан зарур маблағлар ажратилишини таъминласин.

8. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирилгининг ўрта махсус, касб-хунаар таълими маркази манфаатдор вазирилклар ва идоралар, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари билан биргаликда қайта ихтисослаштирилган ва янгидан фойдаланишга топширилган касб-хунаар коллежларига ва филиалларида 2013/2014 ўқув йили бошланганда қадар сифатли ўқув-тарбия жараёнини ташкил этиш, уларни юқори маалакали ўқитувчи кадрлар

билан тўлдириш, уларда кадрлар тайёрлаш йўналишларига мувофиқ ўқув-лаборатория асбоб-ускуналари, компьютер техникаси, зарур норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, ўқув ва услубий адабиётлар билан таъминлаш чора-тадбирларини кўрсинлар.

9. Маъмур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирилгининг биринчи ўринбосари Р.С.Азиев ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазирилгининг ўринбосари А.И.Икромов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2013 йил 16 май

ОЛИЙ СУДДА УЧРАШУВ

Мамлакатимизга ташриф буюрган Россия Федерацияси Олий суди раиси Вячеслав Лебедев раҳбарлигидаги делегация аъзолари 15 май кунини Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси Бўри-тош Мустафоев билан учрашди.

Мулоқот чоғида Ўзбекистон билан Россия ўртасидаги ҳамкорлик кўпга йўналишларда, жумладан, суд-ҳуқуқ тизимида ҳам ривожланиб бораётгани, бунда икки давлат раҳбарлирининг учрашувлари чоғида эришилган қелишувлар муҳим ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилаётгани таъкидланди.

Учрашувда қайд этилганидек, Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида суд-ҳуқуқ тизимини демократлаштириш, жиноят, жиноят-процессуал қонунчиликни либераллаштириш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари тўла ҳимоя қилинишини таъминловчи мустақил суд ҳокимиятини шакллантириш борасида амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлар юксак самаралар бераётган. Суд-ҳуқуқ ислохотлари соҳасида қабул қилинаётган янги қонунларнинг мазмун-моҳиятини тўғри аниқлаш учун соҳа мутахассислари малакасини оширишга катта эътибор қаратилмоқда.

Россия Федерацияси Олий суди раиси Ўзбекистонда қонун устуворлиги ва ижтимоий адолатни таъминлаш, фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш борасида амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлар бераётган юксак самараларга юқори баҳо берди.

Музокарада икки мамлакат суд-ҳуқуқ идоралари ўртасидаги ҳамкорлигининг бугунги аҳволи ва истиқболлари, алоқаларини янада кенгайтириш ва мустаҳкамлаш ҳамда тажриба алмашишни ривожлантиришга оид масалалар муҳокама қилинди.

**Ирода УМАРОВА,
ЎЗА мухбири**

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ СОҲАСИ

ҳақиқатан ҳам барчага бирдек дахлдор эканлиги журналистлар саволларида ҳам намоён бўлди

Миллий матбуот марказида бўлиб ўтган матбуот анжуманида нихосига етаётган 2012-2013 ўқув йили давомида халқ таълими тизимида амалга оширилган ишлар, уларнинг натижалари ҳамда истиқболдаги вазифалар хусусида сўз борди. Халқ таълими вазирилги, тизимдаги республика ташкилотлари мутасаддилари ва оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этган анжуманда учта асосий масала — таълим-тарбия самардорлигини ошириш, уни янги сифат босқичига кўтариш, ўқувчилар ўртасида маънавий-маърифий ишлар таъсирчанлигини ошириш ҳамда Президентимизнинг "Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори ижросини таъминлаш борасида амалга оширилаётган ишлар ҳақида батафсил маълумот берилди.

Халқ таълими вазири Улғубек Иноятوف Президенти раҳнамолигида таълим-тарбия жараёнини замонавий талаблар асосида ташкил этиш учун зарур барча шарт-шароитлар яратилаётганини, бунга жавобан соҳада меҳнат

қилаётган барча ходимларнинг ўз зиммасидаги ишга виждонан ёндашиши кўзланган мақсадларга эришишда муҳим аҳамият касб этишини алоҳида таъкидлади. Бугунги кунда жойларда олиб борилаётган ишларнинг асосий мазмунини ҳам айнан шунга қаратилган.

— Республикада таълим сифатини ошириш мақсадида бир қатор ишлар амалга оширилди, — дейди Халқ

Matbuot anjumani

таълими вазирилги таълим муассасалари фаолиятини ташкил этиш бош бошқармаси бошлиғи Файзулла Аҳмедов. — Ўқитувчилар, ўқувчилар ўртасида ўтказилаётган бир қатор танловлар, билимлар беллашуви каби тадбирлар нафақат энг илғорларни кашф этиш, балки маълум маънода мавжуд муаммоларни аниқлаш, уларни ҳал этишнинг самарали йўллари билан белгилаш имкониятини ҳам бермоқда.

Албатта, мамлакатимизда ёшлар маънавиятини юксалтириш, улар қалбидан ватанпарварлик туйғуларини шакллан-

тириш мақсадида таълим-тарбия жараёнига бир-бирини тақозо этувчи, тўлдирувчи омил сифатида ёндашилади. Халқ таълими вазирилги томонидан ишлаб чиқилиб, барча таълим муассасаларига жорий этилган «Умумий ўрта таълим мактаб ўқитувчи ва ўқувчиларининг одоб-ахлоқ қоидалари» ушбу йўналишда олиб борилаётган ишлар самардорлигини, таъсирчанлигини таъминлашга хизмат қилади.

Анжуманда Президентимизнинг "Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори ижросини таъминлашга қаратилган, жумладан яратилган ўқув-методик манбалар, хорижий тил кабинетларини жиҳозлаш, фан ўқитувчиларининг малакасини ошириш, қайта тайёрлаш бўйича амалга оширилаётган ишлар, олинган турган муҳим вазифалар хусусида ахборот берилди. Матбуот анжуманида оммавий ахборот воситалари ходимлари ўзларини қизиқтирган саволларга батафсил жавоб олишди.

**Гулюз ОРИФЖОНОВА,
"Ma'rifat" мухбири**

АРХИТЕКТУРА ВА ҚУРИЛИШ

таълим жараёнига инновацион педагогик технологиялар қанчалик самарали жорий этилмоқда?

Тошкент архитектура қурилиш институтида ташкил этилган икки кунлик «Архитектура, қурилиш таълими ва инновацион педагогик технологияларни таълим жараёнига жорий этиш муаммолари» мавзусидаги республика илмий-амалий анжумани ўзига хослиги билан ажралиб турди.

Унда олий таълим муассасалари жамоалари, «Давар-хитектурилиш» кўмитаси, «Хишлоқ қурилиш лойиҳа» МЧЖ каби ишлаб чиқариш корхона ва ташкилотлари вакиллари фаол иштирокчига айланишди. Улар архитектура ва қурилиш таълими бўйича ўз фикрларини билдириб, асосли тақлифларни ўртага ташлашди. Муҳими, юртимизда архитектура ва қурилиш таълими тизимини модернизациялаш, бу соҳада инновацион педагогик технологияларни яратиш ва

жорий этиш, давлат таълим стандартлари, ўқув режалари ва дастурларни такомиллаштиришда инновацион педагогик технологиялар ва ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш масалалари атрофида таҳлил қилинди.

Очишлиш маросимидан сўнг иштирокчилар шўба-ларга бўлиниб муҳокама-ларини давом эттиришди. Ўзбекистонда архитектура ва қурилиш таълими тизимини

модернизациялаш муаммолари шўбасида тингланган қизиқарли маърузалардан бири «Талабаларга хотирадан расм чизишни ўргатиш усули»дир.

— Каламтаъсир фанини ўқитишда талабаларга хотирадан расм чизишни ўргатиш усулидан фойдаланиш уларнинг мутахассис сифатини янада кўтаришда муҳим аҳамият касб этади, — дейди муаллифлардан бири, Ўрганч давлат университети магистранти Ш.Хужанов.

— Фанини ўрганиш жараёнида талабанинг эслаш, қўриш қобилиятини ўстириш талаб қилинади. Идрок қилиш пайтида қанча кўп сезганди фой-

даланилса, эсда олиб қолинган билимларнинг миқдори ва сифати шунча-ла юқори бўлади. Бу усул жаҳондаги илғор архитектура таълимида қаламтаъсир фанини ўқитишда кенг тавсия қилинади.

Шўба йиғилишларидаги бахс-мунозара ва «Меъморчиликда лойиҳалаш дастурларининг роли», «Қурилишда технология жараёнларнинг асосларини ўрганишда энергия сарфини таҳлил этиш» каби мавзулардаги маърузаларда соҳанинг истиқболи бевосита архитектура ва қурилиш йўналишидаги таълим сифат ва самардорлигига боғлиқлиги таъкидланди.

**Санобар ЖУМАНОВА,
"Ma'rifat" мухбири**

“Ижтимоий фикр” жамоатчилиги фикрини ўрганиш маркази “Ўзбекистон ёшлари: ҳаётий позициялар, маънавият, ижтимоий мақсадлар” мавзусида ижтимоий тадқиқот ўтказди.

Мамлакатимизда Президентимиз Ислам Каримов ташаббуси билан амалга оширилаётган кенг қўлдан ислохотлар жараёнида ёшларни юсак фуқаролик ҳамда ватанпарварлик руҳида, миллий ва умумбашарий қадриятлар уйғунлиги асосида тарбиялаш, улар учун замонавий билим олиш ва муносиб касб эгаллаш борасида барча зарур шарт-шароитларни яратишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, мамлакатимизни янада ислоҳ этиш ва модернизация қилиш, авваламбор, ҳал қилувчи бунёдкор куч сифатида майдонга чиқаётган, она юртимиз келажагининг эгаси бўлган миллионлаб азму шижоатли фарзандларимизга боғлиқдир.

Ўзбекистон ёшлари онгу тафаккурининг ошаётгани уларнинг дунёқараши кенгайиб, ватанпарварлик ва эл-юртга содиқлик туйғуси юксалиб бораётганида ўз инфодасини топишда. Сўров натижалари шунни кўрсатадики, ёшларимиз «ўз халқининг тарихини яхши билиш», «миллий ифтихор туйғусининг

ривожлангани» «миллий анъаналарни эъзозлаш», «халоллик», «миллатлараро бағрикенглик», «қалбнинг тозаллиги», «камтаринлик» каби асосий фазилатларни маънавий билан боғлиқ ҳолда тасаввур этади.

Ёшларнинг аксарияти

роси, она тилимиз билан боғлайди. Уларда мамлакатимиз ва халқимиз тарихига қизиқиш кучайиб бормоқда. Тарихни сўровда қатнашганларнинг 72,4 фоизи яхши билади.

Ёшларнинг кўпчилиги (95,2 фоизи) халқимиз меъна-талитетига ёт турли зарарли ғоялар ва уларни тарқатувчиларга салбий муносабат билдирмоқда, уларнинг ёшлар маънавиятига ёмон

да. Сўров қатнашчиларининг 61,5 фоизи ўз билим даражасини оширишни хоҳлайди. Шуниси эътиборлики, ўқишни давом эттиришни истаётганларнинг аксарияти қишлоқ йигит-қизларидир. Ёшларимизнинг ҳуқуқий саводхонлиги ҳам ортмоқда. Жорий йилда бу кўрсаткич 2004 йилги сўровга нисбатан икки баробар юқоридир. Шунингдек, ёшлар ўзининг ҳуқуқий билимини янада

ўзгаришлар ёшларимизнинг ижтимоий кайфиятига таъсир кўрсатмоқда. Уларнинг кўпчилиги ўз ҳаётидан мамнун (78,3 фоизи). Улар ўз келажагини, авваламбор, жамиятга фойда келтириш учун билим олиш, яхши мутахассис бўлиш, мустақкам оила қуриш билан боғламоқда.

Тадқиқот натижалари шундан далolat берадики, истиқдол йилларида Ўзбекистон ёшларида янги қадриятлар ҳамда одоб-ахлоқ нормалари тизими шаклланди. Ватанпарварлик, фаол ҳаётий позицияга эга бўлиш, мустақил фикрлаш, мақсадга интилувчанлик, ижтимоий сафарбарлик бу тизимга хос хусусиятларидир. Мамлакатимизнинг ёш фуқаролари Президентимиз Ислам Каримов раҳнамоллигида навқирон авлодни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш бўйича амалга оширилаётган сиёсат уларнинг порлоқ келажагининг кафолати эканига ишонади. Ёшлар давлатимиз томонидан яратилаётган улкан имкониятларни юқори баҳолайди ва бунинг натижасида ҳаётда ўз режаларини рўйга чиқаришга қатъий ишонади.

«Ижтимоий фикр» маркази материаллари асосида ЎЗА муҳбири А.ИВАНОВА тайёрлади.

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ ҲАЁТІЙ ПОЗИЦИЈАСИ ВА ЭЗГУ МАҚСАДЛАРИ

(98,8 фоизи) «Дунёда давлатлар кўп, ammo Vatanimiz — Ўзбекистон ягона ва бетакрордир» деб билади, 97,6 фоизи эса Ўзбекистон келажаги буюк давлат эканига ишонади. Улар ватанпарварлик туйғусини «Ватанга муҳаббат», «Ватанга фидокорона хизмат қилиш», «уни ҳимоя қилишга тайёрлик» деб тушунади. Миллий ўзлиқни англашни ёшлар миллатнинг маънавий ўзига хослиги, миллий истиқдол, аждодларимизнинг буюк ме-

таъсир кўрсатишини англамоқда. Ёшларнинг фикрича, бундай шахслар «ўзларининг ёвуз мақсадларини қўлаб, ёшларни нотўғри йўлга бошлашга уринмоқда».

Ёшларимиз қадриятлари тизимида таълим муҳим ўрин тутди. 2011 йилда ушбу мавзу бўйича ўтказилган сўров натижаларига кўра, уларнинг учдан бир қисми олий маълумотга эга бўлишни истаган бўлса, 2013 йилда ҳар икки йигит-қиздан бири шундай фикрни билдирмоқ-

оширишни истади (72,5 фоиз).

Аксарият йигит-қизлар танлаган касби, иш ҳақи миқдори ва меҳнат шaroитларидан мамнун. Уларнинг 62,4 фоизи хизмат поғоналаридан кўтарилишга ҳаракат қилмоқда. Ёшларни тadbиркорликка жалб қилиш даражаси ошмоқда, ҳар уч йигит-қиздан бири бу йил ўз бизнесини йўлга қўйишни режалаштирмоқда.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ижобий туб

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ҲУЗУРИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ФАН ВА ТЕХНИКА, АДАБИЁТ, САНЪАТ ВА МЕЪМОРЧИЛИК СОҲАСИДАГИ ДАВЛАТ МУКОФОТЛАРИ КЕНГАШИДАН

Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги Давлат мукофотлари тўғрисидаги низомига мувофиқ, 2013 йилда бериладиган Давлат мукофотлари учун тавсияларни қабул қилиш ҳақида 2012 йилнинг октябрь ойида марказий газеталарда эълон қилинди.

2012 йилнинг октябрдан 2013 йилнинг январигача бўлган муддатда Давлат мукофотлари учун фан ва техника соҳаси бўйича 29 та, адабиёт соҳаси бўйича 5 та, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул қилинди ва уларнинг барчаси атрофича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги Давлат мукофотлари кенгаши 2013 йилда бериладиган Давлат мукофотлари танловига қуйидаги ишлар кенг жамоатчилик муҳокамасидан ўтказиш учун қўйилганини маълум қилади:

Фан ва техника соҳасида:
1. **М.Ж.Азизов, Н.В.Ступина, М.Э.Ирисметов.** Йирик бўғимлар ортопедик патологиясини даволашнинг замонавий технологияларини ишлаб чиқиш ва татбиқ қилиш бўйича илмий ишлар мажмуи. Амалий тадқиқот.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Травматология ва ортопедия илмий-тектириш институти томонидан тавсия этилган.

2. **М.М.Зуфаров, Х.О.Абдумажидов, Х.Қ.Абдалов, Ф.Ш.Бахритдинов, Л.А.Назирова.** Юрак-қон томир касалликларининг диагностикаси ва даволашда замонавий услубларни ишлаб чиқиш ва жорий қилиш. Амалий тадқиқот.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Республика иктисослаштирилган хирургия маркази томонидан тавсия этилган.

3. **Ш.С.Намозов, Б.Б.Содиқов, Н.В.Волинкова, Х.Ч.Мирзакулов, Б.М.Беглов.** Марказий Қизилқум фосфоритларидан юқори концентрант фосфорли ўғитлар олиш технологияларини ишлаб чиқиш ва саноатга жорий қилиш. Амалий тадқиқот.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Умумий ва ноорганик кимё институти, Тошкент кимё-технология институти томонидан тавсия этилган.

4. **А.М.Абдуқаюмов, А.З.Рихсиев, У.С.Солиҳбоев, С.С.Хўжаев.** ВВР-СМ ядро реактори негизда янги тиббий изотопларни ишлаб чиқариш технологиясини жорий этиш. Амалий тадқиқот.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ядро физикаси институти томонидан тавсия этилган.

5. **С.Дадамухамедов, Р.А.Мўминов, Х.Собилов, М.Н.Турсунов, И.А.Йўлдошев.** Кремнийли фотоэлектроник асосидаги қуёш нурлашнинг бевоқифа электр энергиясига айлантирувчи ҳозирги замон тизимлари ишланмасини яратиш ва уларни ишлаб чиқиш. Амалий тадқиқот.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси «Физика-Қуёш» ИИЧБ

Физика-техника институти томонидан тавсия этилган.

6. **А.Садуллаев.** «Плюрипотенциаллар назарияси. Қўлланиши» монографияси. Фундаментал тадқиқот.

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети томонидан тавсия этилган.

7. **Ш.С.Сирожиiddинов.** «Алишер Навоий: манбаларнинг қиёсий-типология, текстология таҳлили» асари. Фундаментал тадқиқот.

Ўзбекистон давлат тиллари университети томонидан тавсия этилган.

Санъат ва меъморчилик соҳасида:

1. **О.Файзуллаев.** «Ўзбекистон» халқаро анжуманлар саройи биносидида «Баҳор қўёши» номли ёғоч ўймакорлиги асарлари тўплами (маҳобатли нақшинок эшиклар тўплами).

Ўзбекистон Бадий академияси томонидан тавсия этилган.

2. **М.Х.Қодиров.** «Ўзбек анъанавий театри» монографияси. Санъатшунослик соҳасидаги асарлар.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги «Ўзбектеатр» ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмаси томонидан тавсия этилган.

3. **Ж.Т.Изентаев** (морхум). «Қора-

қалпоқ элим менинг» туркум асарлари. Рангасвир асарлар туркуми.

Ўзбекистон Бадий академияси томонидан тавсия этилган.

4. **А.М.Аликулов.** «Шонли тарихимиз — расом нигоҳида» монументал асарлар туркуми.

Ўзбекистон Бадий академияси томонидан тавсия этилган.

Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги Давлат мукофотлари кенгаши илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари, корхона ва ташкилотлар, илмий муассасалар, таълим муассасалари, илмий-техник жамиятлар, олимлар ва мутахассислар, шоир ва ёзувчилар, маданият ва санъат намояндалари, архитекторлар ҳамда кенг жамоатчиликдан муҳокамага қўйилаётган ишлар ва уларнинг муаллифлари ҳақида фикр-мулоҳазаларини билдиришларини сўрайди.

Барча тақризлар, фикр ва хулосалар, муҳокама натижалари фан ва техника соҳаси бўйича Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясига, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича эса Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлигига юборилиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси манзили:
100047, Тошкент шаҳри, Яхё Фуломов кўчаси, 70-уй, 322-хона.
Тел.: (371) — 233-59-46.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги манзили:
100017, Тошкент шаҳри, Мустақиллик — 5.
Тел.: (371) — 239-49-57.

Ўзбекистон Республикасининг Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги Давлат мукофотлари кенгаши.

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ **Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасида «Имкониятлари чекланган болалар учун инклюзив таълим: халқаро таъриба ва амалиёт» мавзусида давра суҳбати бўлиб ўтди.**

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитаси ва БМТ Болалар жамғармасининг (ЮНИСЕФ) Ўзбекистондаги ваколатхонаси ҳамкорлигида ташкил этилган ушбу тадбирда депутатлар, тегишли вазирлик ва идоралар, жамоат ташкилотларининг вакиллари, хорижий мутахассислар иштирок этди.

Давра суҳбатига юртимизда инклюзив таълимни ривожлантириш ўқитишининг барча бўғинлари – мактабгача, умумий ўрта, ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимида мукамал амалга оширилаётгани таъкидланди. Бу йўналишдаги ишларда турли вазирлик ва идоралар, жамоат ташкилотлари, ўқув муассасалари, маҳаллалар ҳамда оилалар ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлаш ва янада кучайтириш муҳим аҳамият касб этади.

Анжуманда ногирон болаларга инклюзив таълим беришга оид халқаро таъриба, инклюзив таълимни ривожлантиришга оид қонунчиликни янада такомиллаштириш, бу борада давлат ва жамоат ҳамда халқаро ташкилотлар ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлашга оид масалалар юзасидан атрофлича фикр алмашилди.

❖ **Ўзбекистон Бадий академияси Қорақалпоғистон бўлимининг кўргазмалар саройида Обод турмуш йилига бағишлаб «Ёш истеъдод эгалари» деб номланган кўргазма очилди.**

Мазкур кўргазмадан Нўкус ихтисослашган санъат мактабига тахсил олаётган бўлажак мусаввирлар ҳамда санъатга иштиёқманд ёшларнинг манзара, натюрморт, портрет жанрларида графика ва мойбўёқда ишланган 200 га яқин асари ўрин олган.

Кўргазмада намойиш этилаётган Н.Каримовнинг «Балиқчи», «Корнинг эриши», «Овчи», «Тонг ёришмоқда», О.Жартибоевнинг «Ўлкамизда баҳор», «Қизкеткен канали», А.Баходировнинг «Куз палласи», У.Рейпназаровнинг «Наврўз», Р.Жаримбетовнинг «Кўёшнинг ботиши», «Куз» каби картиналари тасвирий санъат муҳлисарида катта қизиқиш уйғотмоқда.

Тадбир доирасида Ўзбекистон Бадий академияси Қорақалпоғистон бўлими кўргазмалар саройида кутубхона очилди. Бу ерда рассомлик санъатига оид адабиётлар жамланган бўлиб, улардан бепул фойдаланиш йўлга қўйилган.

❖ **Бухорода «Сиз қонунни биласизми?» республика кўрик-танловининг вилоят босқичи якунланди.**

«Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят бўлими, ўрта махсус, касб-хунар таълими, адлия, ички ишлар бошқармалари ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда вилоятдаги академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўртасида ўтказилган босқичда голибликни қўлга киритган 13 жамоа ўзаро баҳс юритди.

Кўрик-танловда ўқувчиларнинг конституциявий ҳуқуқ, давлат ва жамият ҳуқуқи асослари, ёшларга оид қонунчилик ҳақидаги билимлари, суд-ҳуқуқ тизимида амалга оширилаётган ислохотлар мазмун-моҳиятини нечоғли ўзлаштиргани, ҳуқуқий маданияти ва дунёқараши, эгалланган назарий билимларини амалда қўллаб олиш қўникмаси турли саволлар, сўра-куринишлари, тақдирот ва видеороликлар орқали синовдан ўтказилди.

Танловда Бухоро шаҳридаги юридик ва маиший хизмат касб-хунар коллежининг «Қомус» жамоаси голиб деб топилди, мамлакат босқичида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритди.

❖ **Ўзбекистон Бадий академияси Қорақалпоғистон бўлимининг кўргазмалар саройида Обод турмуш йилига бағишлаб «Ёш истеъдод эгалари» деб номланган кўргазма очилди.**

Мазкур кўргазмадан Нўкус ихтисослашган санъат мактабига тахсил олаётган бўлажак мусаввирлар ҳамда санъатга иштиёқманд ёшларнинг манзара, натюрморт, портрет жанрларида графика ва мойбўёқда ишланган 200 га яқин асарлари ўрин олган.

Кўргазмада намойиш этилаётган Н.Каримовнинг «Балиқчи», «Корнинг эриши», «Овчи», «Тонг ёришмоқда», О.Жартибоевнинг «Ўлкамизда баҳор», «Қизкеткен канали», А.Баходировнинг «Куз палласи», У.Рейпназаровнинг «Наврўз», Р.Жаримбетовнинг «Кўёшнинг ботиши», «Куз» каби картиналари тасвирий санъат муҳлисарида катта қизиқиш уйғотмоқда.

Тадбир доирасида Ўзбекистон Бадий академияси Қорақалпоғистон бўлими кўргазмалар саройида кутубхона очилди. Бу ерда рассомлик санъатига оид адабиётлар жамланган бўлиб, улардан бепул фойдаланиш йўлга қўйилган.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз йўллаган материаллар асосида тайёрланди.

Тажриба-синовда

янги дарслик мажмуалари такомиллашмоқда

Мультимедиа умумтаълим дастурларини ривожлантириш марказида 1-синф ўқувчилари учун chop этилган чет тили дарслик мажмуаларини тажриба-синов жараёни боришига бағишланган видеоконференция бўлиб ўтди.

Тадбирда Халқ таълими вазирлиги мутахассислари, Республика таълим маркази ходимлари, дарслик муаллифлари, экспериментатор-ўқитувчилар, хорижий экспертлар иштирок этди.

Анжуманда шу кунгача дарслик мажмуаларидаги 16 та мавзу бўйича тажриба-синов ўтказилгани, қолган мавзулар

Videokonferensiya

бўйича эса жараён давом этаётгани таъкидланди.

Худудий студияларда ҳам вилоятлардаги таянч мактабларининг экспериментатор-ўқитувчилари, масъул ходимлар иштирок этиб, дарслик мажмуалари ҳақида тақлиф ва мулоҳазаларини билдиришди.

Жумладан инглиз тили дарслик мажмуасидаги кўшиқ ва шеърларни мазмунан бойитиш, кўпроқ миллий ашулалар таржимасини бериш мақсадга мувофиқ бўлиши таъкидланди.

Шунингдек, Тошкент вилояти педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтида ўтказилган ўқув-семинарда ҳам чет тили мутахассислари томонидан дарслик мажмуаларини такомиллаштириш борасида тавсиялар берилди.

Шоира БОЙМУРОДОВА,
«Ma'rifat» мухбири

«Коллежда дарс бераман»

Тошкент автомобил-йўллар институтида Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ўзбекистон автомобил ва дарё транспорт агентлиги, «Ўзавтойўл» ДАК, «Тошшаҳартрансхизмат» уюшмаси билан ҳамкорликда битирувчилар учун бўш иш ўринлари ярмаркаси ва «Очиқ эшиклар кунини» ташкил этилди. Ярмарка нафақат бўш иш ўринлари, балки меҳнат бозори талаби, олий таълим муассасасида тайёрланаётган кадрлар салоҳияти ва реинтнинг ҳам кўрсатиб берди.

— Очиқ эшиклар кунини биз билан ҳамкорлик ўрнатган 39та ўрта

махсус, касб-хунар таълими муассасасидан ўқувчилар ташриф буюрган, — дейди институтнинг академик лицей ва касб-хунар коллежлари билан ишлаш бўйича проректори Носирхон Акбаров. — Улар 14та кафедра ёрдамида институтдаги таълим жараёни билан таништирилди.

Маълумот ўрнида келтириш жоизки, юртимиздаги 800дан ортиқ касб-хунар коллежларида транспорт сервис, таъмирлаш, йўл қурилиши сингари йўналишлар мавжуд. Бу эса ин-

ститутимиздаги касбий таълим йўналиши битирувчиларига ҳам талаб юқорилигини кўрсатади. Жорий йилда касбий таълим йўналишини 91 нафар талаба битирмоқда. 32 нафари давлат гранти асосида, 59 нафари эса тўлов-шартнома асосида тахсил олишяпти. Қувонарлики, улар ҳеч бир қийинчиликсиз иш ўринларига эга бўлиб, жойлардаги касб-хунар коллежларида фаолиятини бошлашади.

Иккала тадбирнинг бир кунда ўтказилиши ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларидан келган ўқувчилар учун ҳам қулайлик

ятратди. Боиси, улар юртимизда йўл қурилишига катта эътибор қаратилаётгани ва бу йўналишдаги кадрларга талаб юқорилигини билиб олишди. Қолаверса, қайси йўналишни танлаб, олий таълим муассасасида ўқишни давом эттирса, қаерларда ишлаши мумкинлиги ҳақида ҳам тасаввурга эга бўлишди. Олий таълим муассасалари битирувчилари эса шу жойнинг ўзида шартномалар имзолашди.

Санобар ЖУМАНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Аждодлар мероси – келажак пойдевори

«Аждодлар мероси – келажак пойдевори» республика кўрик-танловининг Жиззах вилояти босқичи бўлиб ўтди.

Кўрик-танловда умумтаълим мактабларининг худудий босқичларда голибликни қўлга киритган 12 та жамоа голиблик учун курашди. Жамоалар томонидан туман, вилоят, ўлкамиз тарихига оид лаҳзаларни акс эттирувчи кўргазмалар ташкил

Ko'rik-tanlov

этилди. Намойишга қўйилган махсус қойимлар, сўзана, барок, желак ва бошқа қўл меҳнатига оид ашёлар танлов ҳайъати аъзоларининг эътиборини тортиши билан бирга

сайёҳлар ва хорижлик меҳмонларни ҳам ўзига жалб этди.

Танловда Зомин туманидаги 25-умумтаълим мактабининг «Турон» жамоаси биринчи ўринни қўлга киритиб, республика босқичида қатнашиш имконига эга бўлди.

Баҳром САФАРОВ,
Зомин педагогика коллежи ўқитувчиси

Оила — жамият таянчи

Республикаимизда оилага ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этишда муҳим функцияларни бажарувчи оил сифатида қаралмоқда.

Хусусан, ўтган 2012 йилнинг «Мустаҳкам оила йили» номини олиб, муҳим давлат дастурларининг амалга оширилиши, бу эзгу ишларнинг жорий «Обод турмуш йили»да ҳам давом эттирилаётгани фикримизнинг далилидир. Шунингдек, 2013 йил 30 апрелдаги «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгаришлар киритиш тўғрисида»ги қонунга мувофиқ никоҳ ёшига амал қилмасликлари қарши чора-тадбирларнинг кучайтирилиши оилалар мустаҳкамлигини таъминлаш борасида муҳим дастуриямал бўлди. Ушбу ҳужжатда, жумладан, шундай бандлар бор: «Никоҳ ёшига етмаган шахс билан диний никоҳдан ўтган, шундай қилмиши учун маъмурий жазо олган шахсларга энг кам иш ҳақининг 30 бараваридан 50 бараваригача миқдорда жарима

ёки икки йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки тўрт ойгача қамоқ билан жазо қўлланилади». Демак, оила масаласи ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкам муҳофиза қилинаётган.

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси ва «Оила» илмий-амалий маркази томонидан 15 май — Халқаро оила кунига бағишлаб ўтказилган «Барқарор оила — маҳалла таянчи» мавзусидаги илмий-амалий конференцияда юқорида биз тилга олган мавзуларга атрофлича изоҳ бериб ўтилди. Шунингдек, оила муаммоларини ўрганиш, оилалар мустаҳкамлигини таъминлаш борасида ҳали ечимини кутаётган масалалар ҳам муҳокама этилди.

«Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Марказий кенгашининг мажлислари залида бўлиб ўтган тадбир доирасида оила мавзусига бағишланган расмлар кўргазмаси, Зулфия номидаги Давлат мукофоти совриндорларининг илмий асарлари тўплами тақдироти ҳам ташкил этилди.

О.МУРОДУЛЛАЕВА

Ёш ижодкорлар аниқланди

Бухоро вилоят «Барқамол авлод» болалар марказида «Ёш ижодкор» танловининг вилоят босқичи якунланди.

Танловда вилоятнинг барча худудларидан 65 нафар иштирокчи ўқувчи иштирок этди. Тўғрақ аъзолари «Либослар дизайни», «Ландшафт дизайни», «Фотодизайн», «Ёш архитектор» ва «Ёш мусаввир» йўналишлари бўйича ўш ижодкорлигини намойиш қилди.

Болалар қўли билан яра-

тилган ҳар бир буюм ўз жозибасига эга. Улар чизган расмларда айниқса, ҳаётини манзаралар акс этган. Танлов натижаларига кўра, «Либослар дизайни» йўналиши бўйича Шо-фиркон туманидан Моҳичехра Расулова, «Фотодизайн» йўналиши бўйича Бухоро туманидан Иштиёр Худоёров фахрли

1-ўринни эгаллаб, республика босқичига йўлланма олишди. Голиб ва совриндор ўқувчиларга вилоят халқ таълими бошқармаси ва вилоят «Барқамол авлод» болалар маркази фахрий ёрлиқлари ва эс-далик совғалари топширилди.

Гуляжон КОЗИМОВА,
Бухоро вилоят «Барқамол авлод» болалар маркази ўқув-тарбиявий ишлар бўйича директор ўринбосари

Президентимизнинг 2012 йил 21 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил Инвестиция дастури тўғрисида»ги қарорига биноан 2013 йил давомида республика бўйича жами 381та мактабда қурилиш-таъмирлаш ишларини амалга ошириш, шу жумладан, 219тасини капитал реконструкция қилиш, 162тасини капитал таъмирлаш режалаштирилган. Ушбу мақсадларга Молия вазирлиги Таълим ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукаммал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармаси ҳисобидан 201,7 миллиард сўм ажратилиши кўзда тутилган. Айни пайтда мазкур таълим муассасаларида қурилиш-таъмирлаш ишлари жадал суръатларда олиб борилаётир, тайёр объектлар эса бирин-кетин фойдаланишга топширилмоқда.

Ватаннинг ҳар қарич ери жон қадар азиз. Ҳар гийҳу япроғини юзга босиб, кўзларингга суртгинг келади. Чироқчи туманидаги содда ва самимий, очикқўнгил кишилар билан суҳбатлашганда юрагимизда ана шундай некбин туйғулар мавжланди. Айниқса, бир пайтлар паҳса девору лойсувоқ томли, пастқам уйлар ўрнида бир-биридан ҳашамдор, кўркем иморатлар қад ростлаётгани, савдо ва маиший хизмат кўрсатиш объеклари сони ортгани, бир сўз билан айтганда, қишлоққа тараққиёт жадал кириб келаётганини кўриб, дилимиз яйради. Бугун мана шу иморатлар қаторига янгидан таъмирланиб, замонавий қиёфа касб этган мактаб биноси ҳам қўшилди. Эндиликда фарзандлари давр талабларига мос иншоотда таълим-тарбия олишидан қишлоқ аҳлининг кўкси тоғдек баланд.

Қашқадарё вилоятида Обод турмуш йилида ҳам ўтган йиллардаги каби бунёдкорликлар жадал давом этмоқда. Буни биргина ўқув муассасаларини янгидан барпо этиш, капитал таъмирлаш ва реконструкция қилиш ишлари мисолида ҳам кўриш мумкин. 2013 йили Инвестиция дастурига биноан вилоятда жами 56та умумтаълим муассасасида 34727,7 миллион сўмлик капитал таъмир ва реконструкция ишларини

бажариш кўзда тутилган. Шу жумладан, Чироқчи туманидаги тендер баҳоси 190 миллион сўмлик 464 ўринли 84-умумтаълим мактаби биноси капитал таъ-

томи энг сифатли шифер билан ёпилди. Бунёдкорликдан қишлоқ аҳли, айниқса, болажонлар мамнун. Шу боис маҳалла фаоллари қурувчилар иссиқ-совуғидан хабардор бўлиб, кўлидан келган ёрдамни аямади.

Етарли шарт-шароит яратилгани, ишчиларнинг кайфияти кўтаринкилиги боис вазифа кўнгилдагидек поёнига етказилди. Қурилиш ташкилоти мутасаддилари ва маҳаллий аҳоли ўртасида дўстона муҳит юзга келиб, хайрли мақсадлар йўлида эл-юртимизнинг доимо жипслиги, ҳам-жиҳатлиги яна бир бор кўзга ташланди. Қурувчилар

ғамхўрлиги учун Президентимизга минг раҳмат. Мана, мактабимиз томига санокчи кунларда шифер қоқилиб, янги қиёфага кирди. Ҳадемай замонавий жиҳозлар келтирилиши қутилмоқда. Эндиликда олдимиздаги энг долзарб вазифа мактабни, ўқув анжомларини кўз қорачигидек асраб-авайлаб, улардан самарали фойдаланиш, бу бизнинг — қишлоқ аҳлининг мулки эканини ёш авлод онгига сингдиришдан иборат. Насиб этса, кейинги ўқув йилида ўғил-қизларимиз янгидан таъмирланган шинам синфхоналарда ўқишни бошлайди.

дағогларимиз масъулиятини янада оширди. Улар келгусида имкониятлардан оқилона фойдаланган ҳолда ўқувчиларга пухта билим бериб, фан олимпиадаси, билимлар беллашуви, турли кўрик-танлов ва спорт мусобақалари голибларини тайёрлашни дилига тугаяпти.

Мактабда куз-қиш мавсумига ҳозирлик ҳам аллақачон бошлаб юборилган. Жамоа режадаги ишларни ёзги таътил давомида битказиб, янги ўқув йилини кам-қўстисиз кутиб олишга интилоқда.

— Давлатимизнинг таълим тизимига эътибори тўғрисида ўқув иншооти янги қиёфа касб этди, — дейди туман халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлимининг қурилиш ишлари бўйича мутахассиси Лафас Жўраев. — Галдаги вазифа муассасани энг сўнгги русумдаги ўқув-лаборатория жиҳозлари билан таъминлашдан иборат. Бу борадаги ишлар ҳам режали тарзда амалга оширилмоқда. Туманимизда мактаб ва ўқувчи сони кўпчилиги, худудлар тарқоқчилиги инobatга олиб, энг аввало, чекка қишлоқ мактабларини жиҳозлашга эътибор қаратаёلمиз. 84-мактабда ҳам шарт-шароитларни янада яхшилаш учун маҳаллий бюджет маблағларини йўналтириш чоралари кўрилоқда.

Қишлоқ аҳлига кўтаринки кайфият улашаётган таълим муассасасидаги бунёдкорликлар билан танишиб қайтар эканмиз, зиё маскани спорт залида ёшлар гавжумлиги эътиборимизни тортди. Келажагини спорт билан боғлаётган, орзулари осмон янглиғ юксак бу йигит-қизлар орасидан ҳам келгусида Осиё ва жаҳон чемпионлари етишиб чиқса, не ажаб...

Ўқтам МЕЙЛИЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

ОБОД ҚИШЛОҚ МАКТАБЛАРИ

Ўқитувчилар масъулиятини ошириб, ўқувчию ота-оналарга кўтаринки кайфият улашаётир

мирланиб, яқинда фойдаланишга топширилди.

— Шу йилнинг бошида объектни қабул қилиб олганимиздан сўнг таъмирлаш ишларини тезда бошлаб юборган эдик, — дейди «Айритом мўъжизаси» қурилиш фирмаси раҳбари Холбой Норқобилов. — Инвестиция дастурида мактабнинг том қисмини капитал таъмирлаш ишлари белгиланган бўлиб, зиммамизга юклатилган вазифани белгиланган муддатда адо этдик. Қурувчи сифатида шуни алоҳида таъкидлаш ни истардимки, таъмир жараёнида режага мувофиқ энг сифатли қурилиш материалларидан фойдаланилди. Хусусан, мактаб чўл худудда жойлашгани, иқлими ёзда иссиқ, қишда соқуқлиги инobatга олиниб,

ҳам қишлоқ аҳли ва қурилиш-таъмирлаш ишлари сифатини назорат қилиб боровчи жамоатчилик комиссияси аъзоларининг ғамхўрлигидан мамнун.

— Мактаб томи эскича услубда ёпилган бўлиб, фойдаланишга яроқсиз ҳолга келиб қолганди, — дейди қишлоқ фаоли, фахрий ўқитувчи Эштемир Тўйлиев. — Ёгингарчилик мавсумида томдан сизиб ўтган сув халқоб-халқоб қўлмақчалар ҳосил қилиб, синфхонада ҳам оёқнинг остига қараб, эҳтиёт бўлиб юришга тўғри келарди. Болажонларимиз чаккадан қочиб, дарс давомида партани у ёқдан-бу ёққа кўчириб юришарди. Табиийки, бундай шароит таълим-тарбия сифатига салбий таъсир кўрсатади. Фарзандларимиз тақдирига

Айни пайтда мактаб жамоаси ҳамда қишлоқ аҳли ҳаҳар йўли билан ўқув биноси деворларини оқлаб, синфхоналарни тартибга келтирмоқда, мактаб ҳовлисини ободонлаштирапти.

— Мактабимиз ҳовлисига юз туп гул кўчатини ўтказиб, ободончиликка ўз ҳиссани қўшдим, — дейди 9-синф битирувчиси Фотима Боллиева. — Ҳозир устозларимиз ва ота-оналар бир ёқдан бош чиқариб, худудни гулзорга айлантириш, қўламазорлаштириш ишларига бел боғлаган.

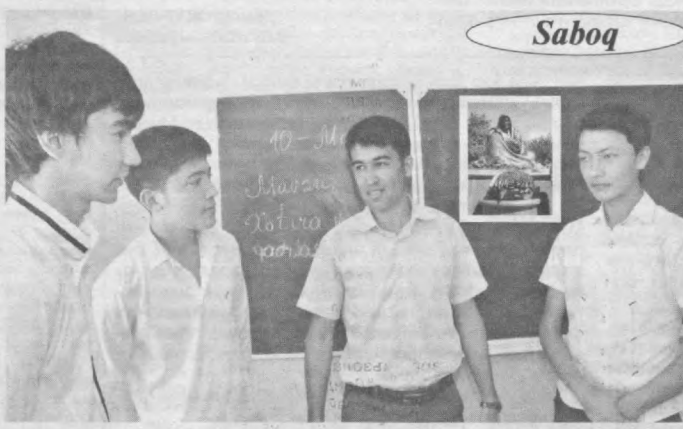
— Ўқитувчилар замонавий бинада яйраб машғулот олиб борса, ўқувчилар шинам синфхоналарда илм ўрганса, бунга нима етсин, — дейди мактаб директори Абдурахмон Бойжигитов. — Яратилган қулайликлар пе-

ДАХЛДОРЛИК ВА МАСЪУЛИЯТ ТУЙҒУСИ

Инсон манфаатлари ва ҳақ-ҳуқуқлари ҳар нарсадан устун қўйилган юртимизда қадр-қиммат, меҳр-оқибат тушунчалари азалдан эъзозланиб келинган. Шунингдек, ўтганларни ёд этиш, уларнинг элу юртга ўрнак бўладиган ишларини эслаб туриш, хотирлаш ҳам алоҳида аҳамият касб этади.

Мамлакатимиз бўйлаб кенг нишонланган Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан таълим муассасаларида турли тадбирлар, давра суҳбатлари, тарбиявий соатлар ўтказилди. Ана шундай «Хотира ва қадрлаш дарси» Тошкент алоқа касб-хунар коллежиди ҳам ўтказилди. Унда радио-телевидение бўлимининг 1-босқич 12-гуруҳ ўқувчилари қатнашди.

Хотира ва қадр тушунчасини, унинг асл мазмун-моҳиятини, айниқса, ўқувчиларга ўргатиш, ўқитишнинг ўрни бекиёсидир. Ўртоқларимизнинг бугунги тинч ва осойишта, фаровон ҳаётга шукрона айтиб, атрофдаги ҳар бир воқеа-ҳодисадан тегишли хулоса чиқариб

яшашга интилиши, бунга ёшлигидан одатланишининг ўзидек она Ватан тараққиёти учун ҳисса қўишига тенг, назаримда. Президентимиз Ислам Каримов

яқинда Хотира майдонида ушбу сана муносабати билан бўлиб ўтган тадбирда Ўзбекистоннинг мустақил тараққиёт йўлида қандай улкан, бошқаларнинг

ҳавасини келтирадиган ютуқ ва марраларга эришаётгани хусусида сўзлаб, жумладан шундай деди: «**Кундалик ҳаётимиздан сабоқ чиқариб, эртанги кунимизнинг, келажагимизнинг мустаҳкам пойдеворини бугун яратиш, бу Ватан меники, уни ҳар қандай бало-қазолардан асраш, ҳимоялаш учун мен курашмасам, ким курашади, деган давъат билан яшаш барчаимизнинг, авваламбор, ёшларимизнинг — менинг фарзандларимнинг бурчига айланишини истардим**». Бугунги «Тинчлик — энг олий неъмат» мавзусидаги дарсимизда ҳам асосий мақсад мазкур сўзларнинг маъзани чақиш, теран англашга бағишланди.

Дарс давомида англаб етдикки, таълим муассасаларида ўқитувчилар ўз шогирдларини биринчи навбатда буюк аждодларимиз қолдирган бебаҳо меросдан хабардор этиши, ёшларимиз қалбиди «Биз шундай буюк эзотларнинг авлодимиз! Уларга ҳар жабҳада муносиб бўлайлик!» деган дахлдорлик ва масъулият туйғуларини шакллантириб бориши энг долзарб масаладир.

Низомжон УСМОНОВ,
коллекж ўқитувчиси, гуруҳ раҳбари

Sabog

Olimpiada — 2013

ИҚТИДОРЛИ ТАЛАБАЛАР ОЛИМПИАДАСИ

олий таълим
муассасаси нуфузини
хам белгилайди

Қорақалпоғистон

Бу йилги қорақалпоқ тили ва адабиёти ҳамда география фанлари бўйича республика фан олимпиадаси Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университетида бўлиб ўтди.

Мамлакатимизнинг 14та олий ўқув муассасасидан келган талабалар 11-12 май кунлари ёзма иш, оғзаки суҳбат, амалий топшириқлар ва тест синовлари орқали куч синашдилар.

Натижаларга қўра, қорақал-

поқ тили ва адабиёти фани бўйича Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети талабаси Бахтли Сариева энг юқори кўрсаткичга эришган бўлса, иккинчи ўрин Ажиниёз номидаги Нукус давлат педагогика институтини талабаси Собира Исмоиловага насиб этди. Шунингдек, география фани бўйича 14та олий таълим даргоҳидан келган иштирокчилардан: бирин-

чи ўрин Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети талабаси Руслан Қўшаева, иккинчи ўрин Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети талабаси Ойбек Абдумуродовга ва учинчи ўрин Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети талабаси Камолитдин Ҳакимовга насиб этди.

И. ДИЛЬМАНОВ,

Ажиниёз номидаги Нукус ДПИ доценти

Фарғона

Фарғона политехника институтини «Материаллар қаршилиги» фанидан талабалар ўртасида республика олимпиадаси бўлиб ўтди. Беллашувда 18та олий таълим муассасасидан энг иқтидорли талабалар иштирок этди.

— Билимлар беллашувида иштирокчилар масала, мутахассислик ҳақида иншо, фан тарихи, кроссворд ва тест ечиш шартларини бажаришди,— дейди мазкур институтнинг «Амалий механика ва материаллар қаршилиги» кафедраси мудири, доцент Толибжон Собиржонов. — Жараёнда иштирокчилар дунё тамаддунига беқийс ҳисса қўшган алломаларимизни тарбиялаган халқимизга муносиб фарзанд бўлиш истагида эканини ҳис қилдик. Мазкур олимпиадада 2 нафар талаба қизимиз техника баҳсларида иштирок этиб, бири иккинчи ўрин соҳиби бўлди. Зотан, қизларимизнинг техника соҳасида ўз ўрнини топиши келажакда оилаларда техника билимдонлари, техника кашфиётлари билан шугулланувчилар кўпаяди, деганидир. Бошқача қилиб айтганда, юртимизда техника

тараққиётда янада илдамроқ қадамлар қўйилади.

Ниҳоят, қизгин баҳслар якунидан. Ҳакамлар хайрати қарорига қўра, Фарғона политехника институтини талабаси Муродил Мадалиев 1-, Тошкент автомобил ва йўллар институтини талабаси Зебинисо Зайнутдинова 2-, Жизжақ давлат педагогика институтини талабаси Хуршид Нишонов 3-ўринга лойиқ деб топилди.

Фурсатдан фойдаланиб ғолибларни суҳбатга чорлаймиз.

— Олий ўқув юртимиз шарафини ҳимоя қилолганимдан бахтиёрман, — дейди Муродил Мадалиев. — Энг аввало, кучли билимга эга дўстлар орттирганимдан жуда ҳам мамнунман. Солинган ўринга муносиб топилганимни устозим Иномжон Ҳамзаев билан бир неча ой тунқун тайёрланганимиз самараси деб биламан.

Олимпиада якунида ғолибларга фахрий ёрлик ва эсдалик совғалари топширилди.

Ҳа, олимпиада шуқури ўзоқ йилларга татийди. Дастурга қўра турли кечалар, учрашувлар, замонавий қиёфа касб этаётган Фарғона бўйлаб саяхатлар ёш юракларда янги-янги орзулар эшигини очиб берган бўлса, ажаб эмас.

Баҳодиржон ШОКИРОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Самарқанд

Самарқанд давлат университетида физика фани йўналиши бўйича талабалар республика фан олимпиадаси бўлиб ўтди.

Иқтидорлилар беллашувида мамлакатимизнинг 14та нуфузли олий ўқув юртининг билимдон талабалари иштирок этишди.

— Талабалар республика фан олимпиадаси Самарқанд давлат университетида ўтказилиши бежиз эмас, — дейди СамДўнинг илмий

ишлар бўйича проректори, физика-математика фанлари доктори, М. Қодиров. — Университетимизда талабаларнинг билим олиши учун яратилган шароитлар билан бирга илмий салоҳият ҳам анча юқори. Хусусан, физика факультетини ядро физикаси, оптика, қаттиқ jismlar физикаси, квант электроникаси соҳаларида шаклланган илмий қадарларнинг шуҳрати жаҳонга ёйилган...

Қашқадарё

Олий таълим муассасалари талабаларининг математика (мутахассислик) фани бўйича республика фан олимпиадаси Қарши давлат университетида ўтказилди. Унда республикамиздаги университет ва педагогика институтларида математика йўналишида тахсил олаётган 14 нафар иқтидорли талаба ўзаро беллашди. Бунда талабалар 4та тур — ёзма, оғзаки, ижодий ва тест синовларини топширдилар.

Ҳакамлар ҳайати томонидан одилона баҳолаш натижаларига қўра, Ўзбекистон Миллий университети талабаси, Президент стипендиеси совриндори Аббор Пирнапасов биринчи, Урганч давлат университети талабаси Нейматжон Камолот иккинчи, Қарши давлат университети талабаси Шаҳло Мурсунова учинчи ўринни эгалладилар.

— Шиддат билан ривожланиб бораётган бугун-

ги кунда ҳар бир соҳада кучли билим, теран мушоҳада ва шижоаткорлик талаб этилаётгани ҳаммамизга аён, — дейди совриндорлардан бири Шаҳло Мурсунова. — Ҳар қандай билим ва кўникмаларни тоблашнинг самарали усули беллашувдир. Ана шу беллашувда фахрли 3-ўринни эгалладим. Бунга А. Имомов, Э. Эшдавлатов, М. Абулов, Р. Абдурахмонова, М. Рустамова сингари юқори малакали устозларим берган таълими орқали эришдим. Айни пайтда физика-математика фанлари номзоди Аъзам Имомов раҳбарлигида «Фурье алмаштиришларининг асимптотик анализдаги татбиқлари» мавзусида илмий изланиш олиб бораяпман. Келажакда ушбу мавзуда илмий тадқиқотларимни давом эттириб, магистрлик даражасини олиш ниятидаман.

Талабалар республика фан олимпиадаси олий таълим муассасаларида қизгин давом этмоқда.

Ўктам МЕЙЛИЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

КИТОБ БАЙРАМИГА МАРҲАМАТ

Мамлакатимизда 23-24 май кунлари «Адабиётга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор» шиори остида республика «Китоб байрами» ўтказилади

Китоб — инсон тафаккурини юксалтириш, дини чархланиш, онги ва қалбига эзгуликни сингдиришнинг муҳим воситасидир. Бугун ахборот технологиялари ҳар қанча ривожланмасин, инсоният тараққиётида китобнинг ўрнини ҳеч нарса боса олмайди.

Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида амалга оширилаётган кенг қўламли маънавий-маърифий ислохотлар жараёнида китобхонлик маданиятини юксалтиришга алоҳида аҳамият қаратилаётганидан мақсад ҳам ўз фикри ва дунёқарашига, фаол фуқаролик позициясига эга, билимли ва маънавиятли ёшларни — баркамол авлоднинг вояга етказишдир.

Жорий йилнинг 23-24 май кунлари «Адабиётга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор» шиори остида ўтказиладиган республика «Китоб байрами» ана шу эзгу ишларнинг мантйиқий давоми бўлади. Бу маърифат байрами Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги, Ўзбекистон Республикаси, Халқ таълими, Олий ва ўрта махсус таълим, Маданият ва спорт ишлари вазирликлари, Республика маънавий тарғибот маркази, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати, «Маҳалла» хайрия жамоат фонди, «Ўзбекистон асосаттаъминоти» масъулияти чекланган жамияти, Қорақалпоғистон Респуб-

2013-yil — Obod turmush yili

ликаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан Тошкент ва Нукус шаҳарлари ва барча вилоят марказларида ташкил этилади.

«Китоб байрами»нинг асосий тадбири пойтахтимиздаги Гафур ғўлом номидаги маданият ва истироҳат боғида ўтказилади.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг маълум қилишларича, тадбирларни юқори савияда ўтказишда мамлакатимиздаги нашриётлар, матбаа корхоналари, китоб савдоси ташкилотларининг фаол иштирокини таъминлашга, улуғ мутафаккирларимизнинг китоб ва китобхонлик санъати ҳақидаги ҳикматлари туширилган паннолар яратишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

«Китоб байрами»да барча ҳамюртларимиз ва хорижий меҳмонлар иштирок этиши мумкин. Ҳар бир киши бу йўналишда ўзи учун зарур маълумот олиш, излаган китобини топиш, ўзининг билими, қизиқиши ва саводхонлигини синовдан ўтказиш имкониятига эга бўлади. Шу мақсадда «Энг яхши китобхон», «Китобхон оила» каби мавзуларда интеллектуал ўйинлар ўтказилади. Викториналар, ижодий мулоқот ва суҳбатлар, адаблар, шоирлар, китоб графикаси бўйича расмолар, муҳаррирлар билан ижодий учрашувлар, китоб кўргазмалари ташкил этилади. Уларда музтақийлик йилларида маънавий-маърифий жаҳада олиб борилаётган ишлар, ўзбек ва жаҳон адабиёти намуналари, халқаро китоб бозорлари ва турли танловларда нуфузли совринларга сазовор бўлган китоблар, янги нашрлар намойиш этилади. Обод турмуш йилига бағишланган кўргазма-тақдиротдан мамлакатимизда халқ фаровонлигини таъминлаш йўлида амалга оширилаётган ислохотлар мазмун-моҳияти, аҳамияти ва юксак самаралари ҳақидаги асарлар ўрин олган.

«Китоб — миллатнинг бебаҳо маънавий ва маданий мероси» мавзусида ташкил этиладиган илмий-амалий анжуман байрам доирасидаги муҳим тадбирлардан биридир. Таниқли олимлар, ёзувчи ва шоирлар, китоб графикаси бўйича расмолар, мунаққидлар ва бошқа мутахассислар иштирокида ўтадиган анжуманда ноширлик, матбаачилик ишининг бугунги ҳолати ва истиқболлари, миллий адабий жараёнлар таҳлил этилади. Аҳолининг босма махсусотларга бўлган эътиҳи, китоб бозори конъюнктураси ва маркетинги борасидаги аҳвол ўрганилиб, соҳа ривожига ҳақида фикр алмашилади.

«Китоб байрами»га ташриф буюрувчиларнинг вақтини мазмунли ва мароқли ўтказиш мақсадида ёш ижодкорларнинг мушоиралари, таниқли санъаткорлар ва ёш ижрочилар иштирокида концертлар намойиш этилади.

Баҳор ХИДИРОВА,
ЎЗА мухбири

Kitob — буюк устоз: қомил инсонни тарбиялашда унинг хизмати беиҳтоёр. Инсонда хотира, заковат хусусиятлари билан бирга ахлоқий, маънавий-руҳий ғазилатларни шакллантиришда, характер, ирода, эътиқод ва мақсадга интилиш сифатларини таркиб топтиришда, шубҳасиз, китоб катта аҳамият касб этади.

Ақсарият болалар мактабга борганидан кейин китоб ўқишни ўрганидилар. Бунгача китоб билан таниш бўлмаган ўқувчилар учун ўқиш жараёни қизиқарли машғулот эмас, балки қийин мажбуриятдек туюлади. Шунинг учун болани китобхонликка қизиқтириш, йўналтириш анча илгари бошлангани мақсадга мувофиқ. Дастлаб оддий расмлар, иллюстрациялар билан безатилган махсус китобчалар, кейинчалик мураккаброқ материал, матнли адабиётлар билан таништирилса, боланинг ўқишга нисбатан ҳаваси, қизиқиш ортади. Китоб тўғрисида танилиб, бола билан мунтазам машғулот олиб борилса, тез орада уни китоб ўқишга ундашнинг ҳолати қолмайди. Бола ўқийдиган китоб мазмундан, албатта, ота-она доимо хабардор бўлмоғи зарур.

Давлат таълим стандартларига кўра, 7-8 ёшли бола китобни тўлиқ ўқий олиши лозим. Бола катталар сингари матнга, сатрларга кўз югуртириб, унинг мазмунини тўғрисида умумий тасаввур ҳосил қила олиши керак, кейин эса мутлола қилишга киришиши мумкин. Лекин битта синфдаги барча ўқувчилар бундай натижага бирдай эришавермайди. Дейлик, билиш синфга боришдан аввал шариллатиб китоб ўқийдиган ўқувчи иккинчи синфга ўтганда унинг ўртоғи базўр, ҳижжалаб ўқишни эндигина ўрганган бўлиши мумкин.

Китобга нисбатан меҳр-муҳаббатни мажбурий равишда ўйғотиб бўлмайди. Психологик-педагогик нуқтаи назардан олиб қараганда, болани китоб ўқишга босқичма-босқич қизиқтириб бориш керак. Мисол учун, ҳарф танийдиган бошланғич синфдаги фарзандига китоб ўқиб бераётган ота-она эрттак энг қизиқ жойига келганда, зарур ишлари қўлигини айтиб, болага китобни тутқазади. Агар бола ростида ҳам эрттак ёки ҳикоятга қизиққан бўлса, китобни ўзи ўқиб, воқеанинг нима билан тугаганини билишдан бошқа илоҳи қолмайди. Лекин бунинг учун у, энг аввало, матнни тушунадиган даражада ўқий олиш малакаси, техникасига эга бўлиши даркор.

Ҳарфга ҳарфини қўшиб ўқиш кўникмасини кечроқ эгаллаган ўқувчининг "қолоқлар" гуруҳига киритилиб қўйилиши эҳтимоли кўпроқ. У нафақат ўқиш дарсларида, балки бошқа фанлардан ҳам матнларни ўқишга, демакки, ўзлаштиришга қийналади. Гарчи боланинг муваффақиятсизлигига дарсларни ўзлаштирмаслиги эмас, балки маълум вақт оралиғида муайян материални ўқишга улгурмаслиги сабаб бўлса-да, ўқитувчилар ва ота-оналар уни қойиб бошлашдади, уялтиришдади. Натигада, бошланғич синф ўқувчиси ҳар қандай уриниши жазоланиш билан тугаши сабабли ўқишни ёмон қўриб қолади. Бу ҳолатда кўпчилик ота-оналар "Фарзандим ҳам ўқийди, шунинг учун ўзлаштириши суст", деб болани айблашдади. Аслида, ундай эмас.

Бошланғич таълимда алоҳида эътибор қаратилиши лозим бўлган бир қанча жиҳатлар бор. Шулардан бири — мактабга эндигина борган ўқувчининг **матни идрок этиш** жараёнидир. Гап матндаги ифодалардан тимсолларни фикран **"қўриш"**, мазмунан **"ҳис этиш"** тўғрисида кетмоқда. Кичкина бола матнга муайян

товушларни ифодаловчи белги- (харф)лар тизими сифатида қарар экан, ўқийтган нарсасини катталар сингари кинофильм кўраётганда дарҳол он-гида акс эттира олмайди. Бунинг учун алоҳида малака, кўникма талаб этилади. Масалан, кўпчилик болалар жумлалардаги сўзларни овоз чиқариб, дастлаб алоҳида-алоҳида, сўнгра тўғри, **адекват идрок этиш** учун биргаликда қўшиб ўқийдилар. Китобни тушунишга ҳаракат қилиб ўқийтган боладан бунинг учун, албатта, эътибор, иродавий сафарбарлик талаб этилади. Айни ҳолда унга қандай ёрдам берган тўғрироқ?

Мазкур муаммони ҳал этишга, яъни болага тезроқ ўқишни ўргатишга йўналтирилган кўплаб методикалар мавжуд ва уларда бошланғич синф ўқувчисини шариллатиб ўқиб кетиши учун кўп китоб ўқишга мажбурлаш назарда тутилмаган.

МУТОЛАА КЎНИКМАСИ

болаларда қандай шакллантирилади?

Бола рисоладагидек китоб ўқишга ўрганганининг илк белгиси овоз чиқармасдан, "ичида" ўқий билишидир. Бола китоб ўқийётганда кузатиб туриш зарур: мутлола жараёнида лаблари қимирлаётгани, шивирлаётгани ёхуд матн қаторлари устида бармоғини юритаётгани (маълум бир парчани неча марта қайта ўқияпти?) Шундай ҳолат кўзга ташланадиган бўлса, кичкинтойни ялқовлиқда айблашнинг ҳолати йўқ, балки унга тўғри ўқиш техникаси, усулини ўргатиш лозим. Аммо ўқувчи 8-9 ёшда ҳам ўқишда жуда қийналса, ёзувда қўлаб хатоларга йўл қўйса, болалар психологи ёки логопедга мурожаат қилиш зарур. Чунки болада дислексия ёхуд дисграфия каби касалликлар ривожланиётган бўлиши мумкин.

Баъзан шундай ҳолат кўзга ташланади: ота-она китобни тез ўқийдиган фарзандига фойдали ва қизиқарли китобчаларни олиб келиб беради, лекин бола китобга ўшунгидек кетишининг ўрнига истар-истамас, мажбурият остида, шуни бажариши лозим бўлгани учун китобни ўқишга тутинади. Бу ҳолат унинг мактабда ўқийдиган предметлар бўйича дарс тайёрлаганида ҳам кузатилади. Бунинг сабаби нимада? Психологик тадқиқотларда ахборотни қабул қилиш, идрок этишининг ўзига хос хусусиятлари инсон туғилгандан-қондор ирсий жиҳатдан дастурлаштирилган ҳолда мавжуд бўлиши ва бу шахс ҳаёти давомида ўзгармаслиги аниқланди. Яъни, бир одам қўриш (ўқиш) орқали идрок қилган тимсолларини тез англаши ва эсда сақлаб қолиши мумкин. Илмий истилоҳда бундай кишиларни "визуал" хусусиятга эга дейишди. Айни пайтда "аудиаллар" ҳам мавжудки, уларнинг ўзига хос хусусияти маълумот, ахборотни қўриш эмас, балки эшитиш орқали ёдда сақлаб қоли-

ши, тезроқ англашида ифодаланади. Агар болада визуаллик хусусиятлари етакчи бўлса, дарсда ўқитувчининг сабоғини чала-ярим эсда сақлаб қолса-да, дарсликдаги бутун-бутун болалари бир ўқиганда ёдлаб, тушуниб олиши ва қайта гапириб бериши мумкин. Сомеълик, эшита олиш сифатлари устун бола эса ўқитувчининг айтган гапларини дарҳол эслаб қолади, китоб ўқиш эса унинг учун ёқимли бўлмаган машғулотлар сирасига киради.

Глобаллашув китоб ўқиш жараёнига, китобхонликка ҳам таъсир этмай қолмапти. Бу бутун дунёда кузатилаётган ҳолатдир. Албатта, ёши улғайган, ҳаёт ташвишлари, иқир-қикирлари билан ўралашиб қолган, китоб ўқишга ҳафсаласи йўқ кишиларни китобхонликка қизиқтириш жуда мушкул масала. Умуман олганда, китоб ўқишнинг фойдаси хусусида гапириб ўтириш ортиқча. Кишида

маслак, эътиқод,

моқда. Мушоҳада, тафаккур қобилиятининг занглашига сабаб бўлаяпти. Ҳақиқатан ҳам, монитор ёки экранга тикилиш биланок "истеъмолик қилишга тайёр махсусот"ни олиш имкони турганда мияни зўрқитириб, китоб ўқиш кимга ҳам ёқарди?

Телевизор кўришга, компьютер уйнашга, интернетда "сайр қилиш"га ружу қўйган ўқувчи, болада китоб ўқиш орқали фикран "кинофильм кўриш" хоҳиши кескин сусайиб кетади, мантиқий ҳулосалар чиқариш, ижодий фикрлаш салоҳияти ва, албатта, саводхонлик даражаси пасаяди. Бундан келиб чиқадиган ҳулоса, ота-оналарга тавсия шунки, болангизда китоб ўқишга қизиқиш шакллантириш, ривожланишга телевизор кўриши, компьютер ва телефон уйнаши, интернетга киришини кескин камайтириш, чеклаш зарур!

Баъзилар "Бола интернетга кирса нима қилибди, ундан ҳам маълумот, ахборотларни олиш мумкин-ку?" дейиши мумкин.

Ҳа, албатта, ҳозирги даврда интернетдан фойдаланмаслиқни тасаввур қилиб бўлмайди ва унда китобларни электрон ҳадада онлайн шаклда ўқиш имконияти

ҳам кенг. Лекин ҳали дунёқараши тўлиқ шаклланимаган болаларнинг интернетда қандай мазмундаги китобларни ўқийтгани (вахоланки, у китоб ўқиш учун қираяптими ёки бошқа мақсаддами, бу масала ҳам бор) ота-она, ўқитувчи томонидан доимий кузатиб борилаётганими? Фарзандларимизнинг интернет билан мулоқотини мақсадга мувофиқ равишда назорат қилиш фурсати етди.

Болаларни мутлолага ўргатиш мақсадида "Бир ойда шунча китобни ўқийсан" ёки "Ҳар кун фалон соатдан фалон соатгача китоб ўқийшинг шарт" қабилдаги муайян мажбуриятларни юклаш ҳам унчалик тўғри эмас. Бу ҳам боланинг китобдан беэишига олиб келиши мумкин. Билим олишга, китобга қизиқиш инсонни бутун ҳаёти давомида олға етаклаб бориши ўқувчи ҳис қилиши лозим.

Фарзандларимизда китоб ўқишга қизиқишни шакллантиришга ёрдам берадиган бир неча усулларни тавсия этамиз. Улардан айримлари ўта содда қўришни мумкин, бироқ мутлолага қизиқиш кўникмалари босқичма-босқич, йиллар давомида шаклланишини ёддан чиқармаслик зарур. Чунки китобга муҳаббат боланинг қўлига бирор адабиётни тутқазиб қўйиш билан тўғилиб қолмайди.

Фарзандингизга китоб ўқиш борасида намуна бўлинг. Бола китобхонликка ўрганиши учун, энг аввало, отанининг ўзи ўрнатқ бўлиши ёки самарали йўл ҳисобланади. Ота-она қўлига умуман китоб олмас-ю, лекин китоб ўқиш бағоят фойдали экани тўғрисида фарзандига панд-насиҳат қилиб турса, бундай тарбиянинг бирор натижа беришига ишончи қийин. Чунки катталарга сезилмас-да, фарзандлари уларнинг турмуш-турмушлари,

Mavzuga qaytib

хатти-ҳаракатлари, одатларига тақлид қиладилар, уларга ўхшашига интилади. Ота-оналар мунтазам китоб, журнал, газета ўқиш орқали мутлолаанинг ўз ҳаётларида аҳамияти катталигини таъкидлайдилар ва бу билан бола тарбиясига ҳам, шубҳасиз, ижобий таъсир кўрсатадилар.

Болангиз билан кўпроқ кутубхона, ахборот-ресурс марказига бориң. Бемаълум китоб ўқиш мумкин бўлган, шовқинсиз маскан кутубхонадир. Кутубхоналардаги болалар адабиёти бўлимларида керакли китобни топиш ва ўқиш учун уйга олиб келиш ҳам мумкин. Бу оила маблағини иқтисод қилиш имконини беради. Болалар ўз диди, қизиқишга қараб китоб танлаши мақсадга мувофиқдир.

Фарзандингизнинг телевизор олдида кўп вақт ўтказишини қўллаб-қувватламанг, рағбатлантирманг. Мияни ишлатмаслиқнинг энг осон йўлларида бири — телевизор кўриш. Бола айрим кўрсатувлардан ўзига керакли маълумотларни олиши мумкинлигини инкор қилиб бўлмайди, бироқ бу ўқитишнинг суст шаклидир. Телевизор болага билиш жараёнининг мустақил, фаол иштирокчиси бўлишига имкон бермайди. Телевизор орқали ахборот олишга ўрганган кичкинтойлар онгда маълумот суратлар, турли лаҳзалар, кадрлар қўринишида муҳрланади. Бу эса китоб ўқийдиган тенгдошларидан фарқли равишда уларда изланиш, кашф этишга интилиш хусусиятлари камроқ ривожланишига сабаб бўлади.

Бола уйкуга кетишдан олдин ҳар кун китоб ўқишга одатлангани маълум. Бу одат телевизор қўриб бўлиб, сўнгра уйкуга кетишдан кўра анча фойдалироқдир. Мутлола ҳаёлотли, тасаввурининг ривожланишига туртки беради.

Баъзан овоз чиқариб ўқишга ундаш лозим. Ўқишнинг бу шакли юқорида таъкидланган, энди ҳижжалашни ўрганган боланинг ҳаракатларидан фарқ қилади. Овоз чиқариб ўқиш фарзандингизда озгача нутқ малакаларининг тараққи этишига ёрдам беради. Шу билан бирга, катталар бола нутғири талаффуз қилаётган сўзларни тўғрилаб, тушулмаган жумлаларининг маъносини изоҳлаб боришлари зарур.

Китоб ўқишни яхши ўрганган боладан мунтазам равишда диктант олиш, унга баён, ишро ёздориб бориш керак. Бу ўқувчиларда ёзма нутқ малака, кўникмаларини шакллантиришда муҳим аҳамият касб этади. Малакали мутахассислар томонидан тузилган турли ребус, кроссвордларни очиб ҳам билим даражасининг кенгайиши, сўзларни тўғри ёзишга ўрганишида ёрдам беради.

Ҳар бир хонадонда имкониятдан келиб чиқиб, китоб жавони ташкил этилиши даркор. Жавон зўриёдингизнинг домий равишда китоб ўқишга имкон беради.

Ҳулоса: инсон умри давомида ўқиш-ўрганиш орқали дунёни билиш ва англаш боради. Билиш ва англаш эса асосан китоблар ёрдамида амалга ошади. Фарзандларимизнинг келажада қандай инсон бўлиб етиши ҳам болаликда олган билимларига, ўқиган китобларига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бунинг унутмайсиз!

Умарали ҚОДИРОВ,
психология фанлари
номзоди

ГУЛСЕВАР УЙ БЕКАСИ

Гулистон маҳалласига шаҳардан кўчиб келган Дилноза турмуш ўртоғи Ойбек билан маслаҳатлашган ҳолда ҳали ўй-жойлари битмай турибкоқ, ҳовлига олқўри, олма кўчатларини ўтказди. Бу оила учун ажратилган ер майдони анча йиллар давомида фойдаланилмаганиданми, дастлабки йилларда ғилос кўчатлари кўкармай, қуриб қолди. Бу йилга эр-хотин яхши ниятлар билан эккан олма, олқўри бинойидек тутиб кетди.

Отаси Муродхўжа ака жуда табиатсевар киши бўлиб, даррахт экиш, гул ўстиришнинг ҳадисини олган. Кўш уюсида кўрганни қилар экан, фарзандлар ҳам отага ўхшаб юрган-турган жойини гулгулзорга, даррахтзорга айлантиришмоқда. Мана, у кишининг тарбиясини олган фарзандларидан бири Дилноза экмаган, парвариш қилмаган гул навининг ўзи йўқ; фикус, алоэ, кала, лолла, фиалка... Ёзда уларнинг ҳовлисида райҳон муаттар бўй таратиб туради. Тирноқтўл, намозшомғул, гултожи-хўроз, гладиолус — бари-баридан бор.

Баъзан Дилноза қарғадир ёки кимникигадир борса, ўзи экмаган антиқа гулга дуч келиб қолади-да, янги новдасидан олади. Қизлари Нигора, Динора, Малика онаси келтирган нотаниш гулга маҳиё бўлиб қараб қолишди. Шу тариқа ҳовлида ёки тувакда янги гул пайдо бўлади. Кўшчилари Шоира, Саида, Дилдорнинг уни саволга тутишини кўрсангиз, бири қўйиб, бири сўрайди. Дилноза уларга баҳоли-қудрат гул парвариш қилишнинг сирлари ҳақида гапириб беради. Гуллар минерал молда — калий, калийли ўғитдан ташқари, маҳаллий гўнг билан ҳам озиклантирилиши керак. Қўшчилари у айтгандек, ўргатгандек гул ўстирадиган бўлишди.

Дилноза кеч кузга қалар ҳовлида ўсадиган гулларни ҳаво совимасдан олдинроқ эҳтиётлаб тувакка ўтказди. Кўчқоқа сиймайидиган улкан тувакдан тортиб, жажжиклари ҳам сероб бўй аёди. Гуллар учун алоҳида айвон бор, баҳорга қалар тувакдаги мўъжизалар шу ерда сақланади.

Тошкент вилоятининг Қибрай туманида истиқомат қилувчи Дилноза Мўминова кўп йиллар пойтахтимиздаги шифохоналардан бирида қашша бўлиб хизмат қилган. Унга оила мушхотида экологик тарбия шунчалик нозик дид билан сингдрилганки, ўзга хонадонга келин бўлиб тушганидан сўнг, отаси Муродхўжа акадан, онаси Дилбар оладан ҳовли-жойни обод қилиш, гулду даррахт ўстириш, кўкаламзорлаштириш, экин экиш, мол-ҳўл боқиш бўйича нимаики кўрган ва эшитган бўлса, барини қўллагани учун қайнона, қайночасининг дуосини олди. 1994 йилдан Гулистон маҳалласи ҳудудида ҳовли-жой тиклашга киришган келиннинг саранжом-саришталиги, дилфаросати, табиатга ошфуқталигини кўни-қўшнилари, қариндош-уруғлари, дугоналарини таниш-билишлари ҳавас билан тилга оладилар.

Қиссадан ҳисса: табиат бойликларини асраб-авайлаш, қўпайтириш, яшаётган жойини боғу бўстонга айлантириш ҳақида Дилнозадек экологик тарбияси мукамал уй бекаларига ваъзхонлик қилишнинг ҳожати йўқ. Бундай юртдошларимиз қанчалик кўп бўлса, шунчалик яхши. Зеро, экологик муаммолар юзга келган бир вақтда айнан шу йўналишдаги тарбияга зарурат сезилмоқда. Хўш, экологик тарбия қай йўсинда ташкил этилади?

ЗАРУРАТ

Ҳозирги вақтда глобал муаммо даражасига кўтаришган табиий бойликлар — ер, сув, ҳаво, тупроқнинг ифлосланиши, камийиб кетаётган ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш, асраб-авайлаш ва улардан рационал фойдаланишга мамлакатимиз миқёсида ҳам катта эътибор қаратилмоқда. Аввало, атроф-муҳит муҳофазасини ташкил этишнинг ҳуқуқий-меъёрий базасини яратмай туриб, мақсадга эришиш қийин. «Табиатни муҳо-

логик вазифаларнинг нечоғлиқ тўғри ҳал этилишига боғлиқ. Биосенос(сунъий яйловлар ҳосил қилиш, муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларни ташкил этиш, қумларнинг кўчипи-ни тўхтатиш, ҳаво ва тупроқнинг тозаллигини таъминлаш, тупроқ эрозиясига қарши курашиш, қишлоқ хўжалиги экинларини районлаштириш, ўсимликларни зараркундалардан муҳофаза қилиш, атроф-муҳитдаги антропоген ўзгаришларни ўрганиш ва муҳитни яхшилаш методикасини яратиш, биологик рекултивация (ташландиқ ерларни тиклаш) ишларини олиб бориш, юқори ҳосилдорлик асоси — ўсимликлар оптимал зичлигини аниқлаш, экологик хавфни аниқлаш ва олдини олиш, табиатда оз учрайдиган ва йўқолиб бораётган ўсимлик ҳамда ҳайвонларни муҳофаза қилиш, қўпайтириш чораларини

логик вазифаларнинг нечоғлиқ тўғри ҳал этилишига боғлиқ. Биосенос(сунъий яйловлар ҳосил қилиш, муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларни ташкил этиш, қумларнинг кўчипи-ни тўхтатиш, ҳаво ва тупроқнинг тозаллигини таъминлаш, тупроқ эрозиясига қарши курашиш, қишлоқ хўжалиги экинларини районлаштириш, ўсимликларни зараркундалардан муҳофаза қилиш, атроф-муҳитдаги антропоген ўзгаришларни ўрганиш ва муҳитни яхшилаш методикасини яратиш, биологик рекултивация (ташландиқ ерларни тиклаш) ишларини олиб бориш, юқори ҳосилдорлик асоси — ўсимликлар оптимал зичлигини аниқлаш, экологик хавфни аниқлаш ва олдини олиш, табиатда оз учрайдиган ва йўқолиб бораётган ўсимлик ҳамда ҳайвонларни муҳофаза қилиш, қўпайтириш чораларини

КАНДАЙ ТАШКИЛ ЭТИЛАДИ?

Аждодларимиз борлиққа, табиат бойликларига нисбатан зийрак муносабатда бўлишган. Сувга туғлаш, маъзава тўкиш, далаю даштда ўрмалаб юрган илонни ўлдириш, қўшларни отиш, даррахт-буталарни ҳудубеҳуда кесиш гуноҳ ҳисобланган. Табиат муҳофазасига нисбатан қўйилган бугунги устувор вазифалар ота-боболаримиз қўлаган нақлнинг қанчалик

лар расмини чизишди. «Тирик бурчак»ка тошбақа, типратикан келтирилди. Болалар уларни, нима биландир «меҳмон» қилгиси келарди. Ўқувчиларга ойлик тугаши билан паррақни далага қўйиб юбориб, «рак-лигини ўқирдик. «Ноеб гул турлари экинни биласизми?» дея муружаат этганимизда, уйда гул ўстирадиган, унинг парваришидан хабардор болалар югуриб чиқишди. Улар мактаб ҳовлисига 150 туп ноёб гул қўчатини ўтказишди. Сувсизликка чидамли каланхоэ, қактус, арагус, кийик шохи, геран каби гуллар бир текис қўкарди. Мактабимизда ташкил қилинган «Кичик академия»нинг 20 нафар аъзоси мунтазам равишда изланишда. 6-синф ўқувчиси Мадина Ибрагимова тувакда ловия ва гўза ундириб, ўсиш тезлигини кузатиб борди. Ўсимликларнинг қандай ҳароратда ривожланиши, қанча миқдорда сув талаб қилиши ҳам Мадинанинг эътиборида бўлди. Келажакда ундан эколог ёки табиий фанлар йўналишида етук мутахассис чиқишига ишонамиз.

Экологик таълим ҳақида сўзлаб гапириб, маъруза қилиш, дунё миқёсидаги муаммоларнинг Ўзбекистонда кузатилиши ва ҳал қилиниши бўйича минглаб ахборотларни ёшлар аудиториясига тақдим этиш мумкин. Лекин бу борада ҳам минг бор эшитгандан бир бор кўрганнинг таъсири кучли. Айнан шу соҳага ихтисослаштирилган ўрта махсус, касб-хўна тарбияли даргоҳларида амалга оширилаётган ишлар бу фикрнинг нақадар ҳаққонийлигини кўрсатади.

Бухоро вилоятининг Ромитан туманида фаолият кўрсатаётган экология ва ўрмон хўжалиги касб-хўнароқ коллежи педагогик жамоаси ўз олдида шундай мақсад қўйганки, табиат ва атроф-муҳит муҳофазаси, биологик хилма-хилликни сақлаш, табиий бойликлардан рационал фойдаланишга масъул кичик мутахассисларни тайёрлашга ҳар томонлама пухта ёндашиш

зарур. Ушбу коллеж ташкил этилганидан бери экологик таълим-тарбияни тизимли равишда олиб бориш, назарий ва амалий машғулотлар савиясини ошириш, анъанавий ва ноанъанавий усулларни қўллаш, ўқувчиларга давлат таълим стандартлари асосида билим, қўникма таълими аълоҳис Санобар Отажонова ҳам ана шу эъзу ишга ҳисса қўшиб келади.

— Табиатни севмайдиган, унинг мўъжизалари қаршисида лол қолмайдиган инсон бўлма-са керак. Ҳар йили баҳор фаслида ўтказиладиган табиий фанлар ойлиги мақтабимизда Аки байрамга айланиб кетади. Бу йилги ойликда «Табиат — ёшлар отиш, даррахт-буталарни ҳудубеҳуда кесиш гуноҳ ҳисобланган. Табиат муҳофазасига нисбатан қўйилган бугунги устувор вазифалар ота-боболаримиз қўлаган нақлнинг қанчалик

ҳамкорлик шартномасига кўра, ўқувчилар белгиланган вақтда бу ерга келишлари, боқилаётган жонворларнинг яшаш тарзи билан танишишлари мумкин.

Саба, Муяссарова, экология ва атроф-муҳит муҳофазаси фани ўқитувчиси:

— Ромитан билан Қоровулбозор тумани ҳудудида жойлашган экомарказ оралиғи 75 чакримлик йўл. Яқинда 15 нафар ўқувчи билан микроавтобусда «Жайрон» экомарказига бордик. Экомарказда ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш амалиётини тўлақонли ўташи учун атроф-муҳит муҳофазасига оид унча-мунча тушунчага эга. Аммо уларни етук мутахассис сифатида шакллантиришнинг муҳим шарти экологик дунёқараши янада такомиллаштириш билан боғлиқлиги хусусида Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетининг «Табиий фанлар» кафедраси мудири, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор Дилором Ёрматова шундай дейди:

— Университетимизнинг барча факультетларида экология фани 1- ва 3-босқич талабаларига ўқитилмоқда. Барча факультетларнинг 3-босқич талабаларига 80 соатдан, 1-босқич рус филологияси факультети йилгит-қизларига эса 120 соатдан ташкил этилаётган матруза ва семинар машғулотларида, аввало, дунё экологиясидаги глобал муаммолар, антропоген омилларнинг табиий муҳитга салбий таъсири бўйича батафсил тўхтаб қаралади. Уларнинг таъкидлашча, агар экомарказ ташкил этилган 1977 йили 42та жайрон, 4та қулон ва сайгоқ боқилган бўлса, ҳозирги пайтда

сифатида айнан шу йўналишдаги истиқболли лойиҳаларни ишлаб чиқиб, амалиётга таъбиқ этишларига умид қиламиз.

Олий таълим муассасалари талабаларига экологик таълим беришда ўзига хос тизим яратилганми? Ёш нуқтаи назаридан қаралганда, талабаларга қабул қилинган йилгит-қизлар атроф-муҳит муҳофазасига оид унча-мунча тушунчага эга. Аммо уларни етук мутахассис сифатида шакллантиришнинг муҳим шарти экологик дунёқараши янада такомиллаштириш билан боғлиқлиги хусусида Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетининг «Табиий фанлар» кафедраси мудири, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор Дилором Ёрматова шундай дейди:

— Университетимизнинг барча факультетларида экология фани 1- ва 3-босқич талабаларига ўқитилмоқда. Барча факультетларнинг 3-босқич талабаларига 80 соатдан, 1-босқич рус филологияси факультети йилгит-қизларига эса 120 соатдан ташкил этилаётган матруза ва семинар машғулотларида, аввало, дунё экологиясидаги глобал муаммолар, антропоген омилларнинг табиий муҳитга салбий таъсири бўйича батафсил тўхтаб қаралади. Уларнинг таъкидлашча, агар экомарказ ташкил этилган 1977 йили 42та жайрон, 4та қулон ва сайгоқ боқилган бўлса, ҳозирги пайтда

новацион грантини қўлга киритди. Лойиҳа доирасида «Экологик аудитория» очилди. Аудитория ўқув жиҳозлари ва компьютер билан таъминланган. Хонада чоршанба ва жума кунлари қизиқарли машғулотлар ўтказилмоқда. «Қизил китоб»га киритилган ўсимликлар гербарийси ҳеч бир йилгит-қизни бекфарқ қолдирмайди. Гарчанд экология талабаларимиз учун иккинчи блок фани ҳисобланса-да, шу йўналишда кичик тадқиқот қилиш ниятида бўлган ёшлар тез-тез кафедрамизга келишади. Француз филологияси факультети 3-босқич талабаси Шаҳноза Қозоқова «Экологик ўйинлар» тадбири сценарийси билан Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг Тошкент шаҳар бўлимида ўтказилган беллашувда иштирок этиб, совриндор бўлди.

Қайд: «Ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳамда бошқа табиий захиралар умуммиллий бойликдир, улардан оқилона фойдаланиш зарур ва улар давлат муҳофазасидадир». (Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, 55-модда).

Экологик тарбия ҳақида баҳс кетар экан, биологик хилма-хилликни сақлашга ҳар бир кишининг ҳисса қўиши кераклиқ қайд қилинади. Табиатда кузатиладиган бу ҳолатнинг иқтисодий, экологик ва маданий-эстетик эҳтиёжларни қондиришда салоҳиятли ресурс эканлиги аллақачон аниқланган. Она сайёрамиздаги ҳаётнинг турли ҳайвонлар, ўсимликлар, микроорганизмлар, уларнинг генлари ва экотизмлари иштирокида кечишини англашувчи бу тушунча аксарият юртдошларимизда яратувчилик ҳиссини уйғотаётгани барчамизни қувонтиради. Бундан икки йил муқаддам Андижон вилоятининг Асака туманидан тахминан 10 қақирмон ўзоқликда жойлашган қаровсиз очиқ майдонда мактаб ўқувчилари, ўқитувчиларнинг кўчат экиш жараёнига қизгин киришганини кўриш мумкин эди. Кўчат эк, боғ ярат, дейдилар. Ўзгу нақлни дилга жо этиб, мактаб ўқувчиларини ушбу ҳудудга қорлаган асакалик педагоглар, таълим ходимлари экологик

тарбияни амалга оширган бўлса, не ажаб?

Муҳаммаджон Жўракулов, Асака туман халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими ходими:

— Боғ яратган инсон савобга қолади. У бу дунёдан ўтиб кетса ҳам, эккан даррахтларининг мевасидан, соясидан ўзгалар баҳраманд бўлади. Ўн гектарлик ҳудудда боғ яратишдан аввал ёши улуг отахонлар, меҳнат фахрийларини бу ерга тақлиф қилиб, дуойи-фотиҳаларини олдик. Кўп ўтмай, галма-галдан туманимиздаги 67та умумтаълим мактаби ўқувчилари, ўқитувчиларини кўчат экишга жалб қилдик. Голден, семеренко нави олма кўчатларидан 17 тасининг Тошкент шаҳар бўлимида ўтказилган беллашувда иштирок этиб, совриндор бўлди.

Статистик маълумот: 1991 йили мамлакатимиз «Қизил китоб»га 163 турдаги қамбў ўсимлик тури киритилган бўлса, 1999 йили бу кўрсаткич 301тага етган. 2011 йили 321 хил ўсимлик ва уч турдаги қўзиқорин муҳофазатга олинди. «Қизил китоб» 25 тур қўшимча равишда киритилиб, аттиги 4таси ўз ареалини яхшилаган сабабли рўйхатдан чиқарилиди. Фауна дунёсидан 184 тур «Қизил китоб» саҳифаларидан ўрин олган.

ЛОЙИХАДА ЭЗГУ ГОЯ

Мустақилликка эришилгандан сўнг Ватанимиз муҳим иқтисодий, сиёсий ва ижтимоий ўзгаришларга маъмул қўйилган. Ёш катта муаммолардан бири экологик инқирозларнинг олдини олиш, ердан, сувдан ва тупроқдан фойдаланишнинг оптимал имкониятларини юзга келтириш, камийиб кетаётган ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини турларини сақлаб қолиш, қўпайтириш, табиат ёдгорликларини муҳофаза қилиш билан

Komillik mezonlari

боғлиқдир. Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан экологик муаммоларни бартараф этишга, биологик хилма-хилликни таъминлашга хизмат қиладиган лойиҳалар ишлаб чиқилиб, ҳаётга таъбиқ этилмоқда. Қўмитанинг фантехника тараққиёти ва тарғибот-ташвиқот бўлими бош мутахассиси Шерзод Аҳмадов бунни қўйлаштиради.

— 2011 йилнинг июль ойида «Барқарор тараққиёт мақсадлари учун таълим концепцияси» уч томонлама — Олий ва ўрта махсус, Халқ таълими вазирликлари ҳамда Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан тасдиқланди. Ушбу концепцияга мувофиқ, 16 кишидан иборат идоралараро мувофиқлаштирувчи кенгаш ҳамда 32 кишидан таркиб топан ишчи гуруҳи шакллантирилган. Кенгаш ва ишчи гуруҳи аъзолари вақти-вақти билан йилгитлиб, «Барқарор тараққиёт» мақсадлари учун таълим концепцияси» бўйича амалга оширилаётган ишларни таҳлил қилишди. Мамлакатимиз аҳолиси, хусусан, умумтаълим мактабларининг вилоят бўлими тасарруфига ўтказилган боғгаги кўчат ва қаламчалар меҳр билан парваришланмоқда.

Биласизми? Гавжум ва сершокиан шаҳар хиббонларига экилган даррахт ёзда ҳаво қароратини 3-4 даражагача пасайтиради. Бир гектар ўрмондаги даррахтзор 900 килограмм карбонат ангидридни ютиб, ҳавога 600 килограмм кислородни чиқаради. Бир гектар кўкаламзор бир соат ичида 200 киши нафас олади чиқарадиган миқдордаги карбонат ангидридни ўзига сингдира олади. Бир гектар қарағайзор бир йилда 30 тоннагача чангин ютади.

Ҳар бир инсон — табиат фарзанди. У ҳаводан нафас олсагина тирик, у тупроқдан узилиб кетамайди. Чор тарафидан ўраб олган атроф-муҳитсиз инсон ҳаётини тасаввур қилиш мумкинми? Табиат нақадар бой ва жазибдор. Ана шу ҳазина инсон ўзига ихтиёрида. Ўсимликлар олами, поёси ёҳуд ҳайвон дўшти, ёмдан тайёрланган маҳсулотлар, мева-чева ва сабзавотлар, об-ҳаёт дастурхонимизда муҳайё. Буларнинг барчаси — тириклик зийнати. Яратганининг куч-қудрати билан ҳосил бўлган ўн саккиз миңг оламдаги барча неъматлар инсон учун, унинг эҳтиёжлари учун, фақат шуниси ҳам борки, чексиз ва ҳадсиз бўлиб туюлувчи табиат бойликлари келажак авлод ва уларнинг фарзандлари учун ҳам етарли бўлиши керак! Умумбашарий бу гояни бизнинг ортимиздан эргашиб келаятган фарзандларимиз, нева-чевараларимиз онгига ҳар томонлама сиғдирибгина ўз мақсадиимизга эриша оламиз. Демак, биологик хилма-хилликни сақлаш, табиат бойликларидан оқилона фойдаланиш ҳақидаги билим ва тушунчани эгаллаш ёш авлод учун сув ва ҳаводек зарур.

Хулқар ТҲИМАНОВА

фаза қилиш тўғрисида»ги, «Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар тўғрисида»ги қонунлар қабул қилиниши билан бир қаторда «Биологик хилма-хиллик тўғрисида»ги, «Кўчиб юрвучи ёввойи ҳайвонлар турларини муҳофаза қилиш тўғрисида»ги, «Ассосан сувда сувувчи қўшларнинг яшаш жойлари сифатида халқаро аҳамиятга эга сувботқоқ жойлар тўғрисида»ги бир қатор конвенцияларга мамлакатимизнинг қўшилиши бу масалаларни оқилона ҳал этиш, муҳим чора-тадбирларни амалга ошириш масъулиятини янада кучайтиради. Албатта, халқаро ва республика аҳамиятидаги бу вазифалар экологик таълим-тарбия жараёнини оқилона ташкил этиш заруратини келтириб чиқаради. Ўзбекистон Миллий университети ўқитувчиси, география фанлари номзоли Ҳасан Турсунов ёшларга экологик таълим-тарбия беришнинг илмий-назарий асосларини ҳусусида шундай дейди:

— Инсониятнинг яшаш муҳитини яхшилаш, зарур эҳтиёжларини тўлақон қондириш учун экосистемалар маҳсулдорлиги ва барқарорлигини ошириш талаб этилади. Бу эса эко-

ХАЙР, ЖОНАЖОН МАКТАБ!

Умумий ўрта таълим мактабларида «Сўнгги қўнғироқ» тадбирини ўтказиш юзасидан тавсия

Умумтаълим муассасаларида ўқув йили якунланиши арафасида ўқувчи ўқитувчилар учун ҳам ҳаяжонли, ҳам қувончли сўнгги қўнғироқ тадбирини юқори савияда, мазмунли ва эсда қоларли тарзда ўтказишга қизгин ҳозирлик кўришмоқда. Айтиш жоизки, тадбир моҳиятини юртимиз таълим тизимида амалга оширилаётган ислохотлар мазмунини тарғиб этишга, ўқувчиларни ижтимоий ҳаётага тайёрлаш, маънавий-маърифий ривожлантиришга йўналтириш мақсадга мувофиқдир. Хусусан, тадбирни давр талаби даражасида ташкил қилиш мақсадида Республика таълим маркази методистлари, мактаб директорларининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосарлари ва тажрибали ўқитувчилар ҳамкорлигида тартиб ишлаб чиқилди. Таълим муассасаларига байрам дастурини тузишга ижодий ёндашган ҳолда тартибдан самарали фойдаланиш тавсия этилади.

1. Дастурни ишлаб чиқиш. Бошланғич синф ўқувчилари ҳам ишторли этишини инobatга олиб, дастурни 30-35 дақиқага мўлжаллаш, тадбирни тартибли ўтказиш учун маҳалла фуқаролар йиғинлари, ота-оналар ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари вакиллари билан ҳамкорлик қилиш лозим.

2. Ташкил қилиш. Бу борада Халқ таълими вазирлигининг 2013 йил 15 майдаги «Умумтаълим мактабларида 2012-2013 ўқув йилини якунлаш ва «Сўнгги қўнғироқ» тадбирларини ўтказиш тўғрисида»ги 165-сонли буйруғида белгиланган вазифаларга асосланиб, тақлиф этилган меҳмонлар, ота-оналар учун қулай жой танлаш, санитария-гигиена, ёнгин ва техника хавфсизлиги қоидаларига риоя қилиш зарур.

3. Худудни безатиш. Тадбир ўтказиладиган жойни гул ва шарлар билан безатиш, мактаб худудига қуйидаги шиор ва чақириқларни илиб қўйиш тадбир таъсирчанлигини оширади:

— *Замонавий билимлар билан замонавий касб-хунарга эга бўламиз!*

— *Тақдиримсан, бахтимсан, эркин ва обод Ватан!*

— *Ким билса мукамал бир-неча тилини,*

Илмда-билимда қирқ ёрар қилни!

— *Илм билан умрин ўтказадим,*

Эшикларин очар жамики тилсим!

— *Илм — катта бойлик, илм — сийму зар,*

Илм билан безар умрини башар!...

Шунингдек, йил давомида касб-хунарга тўғрақларида ўқувчилар яратган буюмлар, деворий газета, туман (шаҳар), вилоят ҳамда республика миқёсидаги кўрик-танлов,

фан ва спорт мусобақаларида мактаб жамоаси, ўқувчилар эгаллаган совринлар, 9-синф битирувчиларини касбга йўналтириш учун «Замонавий мутахассислик — сенинг келажинг!» кўргазмаларини ташкил этиш мумкин.

4. Тадбирнинг очилиш қисми. Бошловчининг кириш сўзидан кейин мактаб раҳбари ўқув йили давомида эришилган ютуқлар, мактабнинг рейтинг кўрсаткичлари, келгусидаги устувор режалар ҳақида гапириб, тадбирни бошлайди. Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси садолари остида давлатимиз байроғи кўтарилди. Иштирокчиларнинг ўнг қўлини кўксига қўйиб, мадҳиямизни жўровоз бўлиб ижро этиши ўқувчилар қалбига ватанпарварлик туйғусини шакллантиради.

5. Ўқувчиларни рағбатлантириш. Йил давомида аъло баҳоларга ўқиган, юқори кўрсаткичларга эришган иқтидорли ўқувчиларни тақдирлаш тадбир савиясини оширади. Хусусан, «Энг ибратли ўқувчи», «Энг фаол ўқувчи», «Ижодкор ўқувчи», «Еш ихтирочи», «Мактабимиз фахри», «Спорт устаси», «Компьютер устаси», «Энг ораста қиз» каби номинацияларни таъсис этиб, ғолибларни бюджетдан ташқари ишлаб топилган ва ҳомийлик маблағлари ҳисобидан янада пухта билим эгаллашга, спорт билан шуғулланишга, касб-хунарга эгаллашга ундайдиган совға, синфдан ташқари тўғрақларда тайёрланган нишонлар билан тақдирлаш мумкин. Кам таъминланган, ижтимоий ҳимояга муҳтож, жисмоний имконияти чекланган болаларга алоҳида эътибор кўрсатиш тавсия этилади.

Сўнг ўқувчиларни қутлаш учун мамлакатимиз иқтисодий-ижтимоий ривожига муносиб ҳисса қўшиб

келаятган собиқ битирувчилар ва бошқа меҳмонларга сўз берилди.

6. Ота-оналарга ташаккурнома билдириш. Мактаб ҳаётида фаол иштирок этаётган, одоб-ахлоқи, интилувчанлиги билан тенгдошларига ўрнак бўлаётган ўқувчиларнинг ота-онасини маънавий рағбатлантириш таълим-тарбия сифатига ижобий таъсир кўрсатади. Шу мақсадда уларга Халқ таълими вазирлиги, ҳудудий халқ таълими бошқармалари, туман (шаҳар) ХТМФМТТЭ бўлимлари ва мактаб директорлари номидан ташаккурнома билдирилади. Ушбу шарафга муносиб ота-оналар рўйхати синф раҳбарлари ва директор ўринбосарлари тавсияси асосида шакллантирилади.

7. Битирувчиларни қутлаш. Мактаб педагогик кенгаши, ота-оналар қўмитаси ва «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг битирувчи ўқувчиларга табриги ўқиб эшиттирилади. Табрик матнида юртимиз, устоз-мураббийлар ва ота-оналарнинг ёшлардан умиди катта эканини ифодаловчи, уларни юксак марраларга ундовчи сўзлар акс этиши мақсадга мувофиқдир. Шундан сўнг фаол ўқувчилар сўз олиб, ўзларига билдирилаётган юксак ишонччи оқлаш мақсадида келгусида қайси касб-хунарни

эгаллаб, давлатимиз ва жамиятимиз тарақиётига қандай ҳисса қўшмоқчилиги тўғрисида гапириши мумкин.

8. Тантанали қисмни якунлаш. Бошловчи кечанинг тантанали қисми тугаганини эълон қилгач, мусика садолари остида Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи туширилади. Энг фаол, намунали битирувчи ва бошланғич синф ўқувчиси рамзий «Сўнгги қўнғироқ»ни чалади.

Тадбирнинг бадиий қисмини мактабнинг драма, мусика, хор, вокал ва бошқа тўғрақ аъзоларининг чиқишлари, турли интерактив мусобақа ва викториналар ташкил этиши мумкин. Ёшларга мос, миллий куй-қўшиқлардан ижро этиш тадбирга ўзига хос кўтаринкилик бағишлайди.

Таъкидлаш керакки, «Сўнгги қўнғироқ» тадбирларида ўқувчи ва битирувчилардан пул йиғиш, мактаб раҳбарлари ҳамда ўқитувчиларга қимматбаҳо совғалар тақдим этиш, хонадон, ресторан ва қаҳвахоналарда тантанали кечалар ўтказиш мақсадга мувофиқ эмас. Буни мактаб раҳбарлари ўз назоратида олиши лозим.

РЕСПУБЛИКА ТАЪЛИМ МАРКАЗИ

ТАЪТИЛ АРАФАСИДА

ўқувчилар билимини мустаҳкамламоқда

Ўқув йили тугаши арафасида таълим муассасаларида ўтилган мавзулар мустаҳкамланиб, босқичли назорат имтиҳонларига тайёргарлик кўришмоқда. Ўқувчиларнинг билимидаги бўшлиқларни тўлдириш мақсадида қўшимча дарслар ташкил этилиб, консултациялар жадвали тузиб чиқилган. Халқ таълими вазирлиги тасарруфидаги филология фанларига ихтисослаштирилган давлат

умумтаълим мактабида ҳам жараён айна йўналишда кетаяпти.

— Ҳозирда ўқувчилар билан биргаликда инглиз, рус тили ва адабиёт фанидан ўтказиладиган имтиҳонларга тайёргарлик кўраёلمиз, — дейди 5-«Д» синф раҳбари Шарофат Тошмирзаева. — Умумтаълим мактабларида босқичли назорат имтиҳонлари иккита фандан, ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабларида

эса учта фан бўйича ўтказилиши белгиланган. Шу боис ҳар кун дарсдан кейин имтиҳон саволларига биргаликда жавоб топиш ўқувчиларимга маъқул келмоқда. Қувонарлиси, аълочи ўқувчимиз Бекзод Шамсиев имтиҳонлардан озод бўлишига қарамай, ўз хоҳишига кўра синфдошлари билан тайёргарлик кўрмоқда.

Олмазор туманидаги 243-умумтаълим мактабида

ҳам қўшимча дарслар олиб борилаяпти.

— Ўқув муассасамиздаги 64та синфда 2466 ўқувчи билим олади, — дейди директор ўринбосари Дилфўза Широнова. — Айни кунларда амалиётчи психолог Феруза Зухурова битирувчиларни касб-хунарга йўналтириш бўйича суҳбатлар олиб бормоқда. Академик лицей ва касб-хунарга коллежлари билан шартномалар тузилиб, ўқувчилар

нинг қизиқиш ва лаёқатларига қараб тавсияномалар берилаяпти.

Халқ таълими вазирлиги тасарруфидаги аниқ фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби директори Малика Мақсудбекованинг айтишича, ўқув муассасасида ёзги таътилда инглиз тили тўғрақлари фаолиятини кучайтириш режалаштирилган. Айни кунда тўғрақлар ўтказиладиган синф хоналари ўқув материаллари ва адабиётлари, кўргазмалар воситалари билан таъминланаётир.

Гулюз ОРИФЖОНОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

ИСТЕЪДОД — УЛУФ НЕЪМАТ

уни кашф этмоқ, тарбияламоқ, қадрламоқ керак!

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Эътибор — бола учун энг катта рағбат

Айни кунда вилоятда 36 та мактабдан ташқари таълим муассасаси иш олиб бормоқда. Уларда ташкил этилган ўттиз олти йўналишдаги бир юзу ўнгиш яқин тўғрақларга тўрт минг, ортиқ ўқувчилар жалб этилган. Мазкур масканларда ўғил-қизларимизга замон талабларига монанд касб-хунар сирларини ўргатиш, истеъдод соҳибларини кашф этиш ва уларни қўллаб-қувватлаш, ёшлар қалбига яратувчанлик, изланувчанлик ва ташаббускорлик, тадбиркорлик ва ишбилармонлик билан ҳалол меҳнат қилиш иштиёқини сингдириш каби масалаларга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

— «Истиклол гунчалари» фестивалида ташкил этилган тўғрақлар аъзоларининг қўл меҳнати билан яратилган маҳсулотлар кўргазмаси ота-оналар, жамоатчилик вакилларида илиқ таассурот қолдирди, — дейди вилоят «Баркамол авлод» болалар маркази директори Муҳайё Розикова. — Айниқса, тадбирда вилоят раҳбарлари томонидан қўлиб олинган аъзоларига фахрий ёрлик ва таърифнома топширилиши болаларимиз учун жуда ҳаяжонли ва қувончли бўлдики, уларнинг шу ёшида уринишларига атрофидагиларининг эътибори, эҳтимол, ички

Оқ лайлақлар, оппоқ лайлақлар...

Навоий шаҳридаги Меҳрибонлик уйида бир юзу йигирма нафар болалар тарбияланмоқда. Уларнинг соғ-саломат вояга етишлари, билим олиб ўзлари қизиққан машғулотлар билан шугулланишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ҳукуматимиз, маҳаллий ҳокимликлар, жамоат ташкилотлари ва ҳимойларнинг эътибори, ғамхўрлиги натижасида бу масканда муҳайё этилган қулайлик ва имкониятлар мавжуд оилалардагидек тўла-тўқис. Лекин, инсондаги табиий бир эҳтиёж борки, буни ҳеч ким инкор эта олмайди: у ҳам бўлса боланинг оила, яқинлари бағрида камолга етиш истаги, хоҳиши.

— Шу даргоҳда меҳнат қилаётганимга ўн йилдан ошди, — дейди Меҳрибонлик уйида ташкил этилган «Моҳир қўллар» тўғрағи раҳбари Дилбархон Бозорова. — Ҳамиша болаларнинг кечинмалари, юрак дардлари билан ошно бўлиб яшайман. Уларнинг кўнглини хушлашга, озгина бўлса-да изтиробларини унутиб, ҳаётга завқ-шавқ билан қарашларига эришишга астойдил ҳаракат қиламан. Тўғрагимиз тўрт йўналишда бўлиб, ўғил-қизларимизнинг қизиқ-қиллари, лаёқатларига қараб иш олиб борамиз. Ана шу тўғрақ сабаб улар менга, мен уларга жуда боғланиб қолганмиз. Бўш вақтлари тоғилди, дегунча «Аяжон», «Ишмишимизни давом эттирайлик...» ёки «Бугун нимани ўргатасиз...» дея хонамга кириб келишади. Баъзида эса айримлари «Аяжон, зерикиб кетдим, йиғлагим келаяпти. Мени нега йўқлаб келишмайди. Жуда ёмонманми?...» дея изтироб билан мунгайибгина елкамга бошларини қўйишади. Албатта, бундай кезлар юрагим эзилиб кетади. Аммо вазифам уни бу тушун кайфиятдан чиқариб, яна умидли, гўзал туйғулар оғушида ўқиб, ўрганишга ундаш. Менга бу ўринда

истеъдодни кўра олмадик. Ахир улар эртага кексайганимизда мададкоримизга айланиши мумкин экан-ку...» деган фикрларга боришига тўртки бўлган, — дея сўбба-тимизни давом эттиради муассаса директори ўринбосари Ирода Турсунова. — Шундай ўйлар, таъсирлар, ота-оналар билан такор-такор ўтказилган мулоқотлар натижасида боласини қайтариб оиласига олиб кетганлар ҳам бўлди.

Дарҳақиқат, истеъдоднинг буй кўрсатиши ҳеч бир қалбни бефарқ қолдирмайди. Бунга эришиш учун эса фидойилик, йилт этган учун мисол кўзга ташланган лаёқатни илғаш ва тарбиялаш, қадрлаш, қолаверса, вақтнинг бебаҳо эканини англаш ва англашти, бу имкониятни бой бермасликка ўрганиш ва ўргатиш керак. Яқиндагина Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари ўртасида ўтказилган «Камалак жилоси» Республика танловида ушбу муассаса тарбияланувчилари Меҳрангиз Қаландарова «Оқ лайлақлар» асари билан биринчи, Азизжон Тўхтаев эса «Оила даврасида» асари билан учинчи ўринни эгаллашди бу ерда ушбу йўналишдаги ишлар намунали тарзда олиб борилаётганини кўрсатади.

... Ичини оппоқ қанотларини ёйганча ҳимоя қилишга чоғланиб турган оппоқ лайлак. Атрофида полапонлар. Оддий қўшларнинг патлари юракнинг ҳарорати ила ана шундай ҳаяжонли ҳолатни тақдим этмоқда томоша қилгучига. Бу гўзал тасвир юзага келгунча қизча неча бора патлари қўлига олиб йиғиб чиқилган урингандир. Не-не ширин хаёллар сургандир. Ин — бу уй, оила. Ин — бу Ватан унинг наздида. Бу муқаддас ошйонларни оппоқ ниётлар ила ҳимоя қилмоқ керак!

Ўзликни англаш туйғуси

Навоий вилоятида таълим бир неча тилларда олиб борилади. Бағрикенг Ватанимизда турли эл элатлари аҳил ва бахтиёр ҳаёт кечириётгани, уларнинг қадрият ва аъёнлари эъзозланиб келинаётганининг далили кўнра Қизилқум воҳасида ҳам ярқ этиб кўзга ташланади. «Истиклол гунчалари» фестивали давомида шаҳар марказидаги амфитеатр олдидидаги майдонга «Қора уй» ўрнатилиб, Қонимек туман «Баркамол авлод» болалар маркази қатнашчилари томонидан тайёрланган кўргазмалар намоиш этилиши баробарида қозоқ халқининг миллий урф-одатлари ҳам акс эттирилгани кўнглилардаги гурур, ифтихор, дўстлик ва биродарлик туйғуларини яна бир бора жунбушга келтирди.

Биз мавзумиз доирасида баъзи тўғрақларнинггина фаолиятига назар ташладик, ҳолос. Шунингдек, «Истиклол гунчалари» фестивали орқали вилоятнинг турли ҳудудларидаги таълим масканларида ўқувчиларнинг ижодий имкониятларини ривожлантириш, бўш вақтларини самарали ўтказиш, касб-хунар сирларининг илк сабоқларини ўзлаштириш босирисида ибратли ишлар амалга оширилаётгани намоён этилди. Мутахассислар, ота-оналар, жамоатчилик вакиллари ўзаро фикрлашиб, ушбу йўналишдаги фаолиятни янада яхшилаш хусусида кенгашилди. Мавжуд муаммолар ечимига оид таклифлар ўртага ташланди.

Ойбуви ОЧИЛОВА

— Қишда кишини совуқ, ёзда исикдан ҳимоя қилувчи «Қора уй» ҳақидаги тасаввурлар балки болаларимизнинг нигоҳидан узоқлаша бошлагандир, — дейди марказ раҳбари ўринбосари Сауле Алиева. — Биз аждодларимизнинг турмуш тарзи, ўтмиши билан уларни таништириш мақсадида тўғрақ машғулотларимизда боболаримиз, момоларимизнинг амалий санъатининг турли кўринишлари, жумладан, тўқувчилик, тикувчилик борасидаги маҳоратларини ўғил-қизларимизга ҳам етказишга ҳаракат қиламиз. Масалан «Қора уй»нинг устунлари оддий тойдан ясалган, гўмбазлари нақшу ниғорлар билан безатилган «бино»ни тиклашда бирорта ҳам миҳ ишлатилмагани ҳам аждодларимизнинг ақлу заковати, уддабуронлигидан далолат беради. Биз фестивалга ўзига хос тарзда ана шу унинг ичини безашда ишлатилмайдиган жиҳозларнинг қандай тайёрланишини намоиш этдик.

Дарвоқе, ўтказилган «Жун саваш», «Урчуқ ийириш», «Гилам тўқиш» машғулотлари намоиш қилчликда катта қизиқиш уйғотди. Марказга қатнаётган ўқувчиларнинг қўл меҳнатлари, нозик дидлари билан ажойиб маҳсулотларга айлانган туя жундан тўқилган белбоғлар, нимчалар, қуроқчилик буюмлари, юмшоқ ўйинчоқларнинг бозори жуда чаққон бўлди. Шу куннинг ўзида марказнинг «Иқтидорли болаларни қўллаб-қувватлайлик» дея номланган қўтисига оз эмас, кўп эмас 501000 сўм маблағ тушди.

— Тез-тез турли тадбирлар, танловлар уюштирамиз. Унда болаларимиз томонидан яратилган асарлар намоиш этилади. Миллий куй-қўшиқларимиз ижро этилади, — дейди марказнинг «Юмшоқ ўйинчоқлар» тўғрағи раҳбари Маврифа Рустамова. — Айни пайтда машғулотларни замонавий интерфаол усулларда ташкил этишга ҳаракат қилиб ўқувчиларнинг касб-хунар ўрганиш баробарида давлат тили ва чет тилларни ҳам пухта ўзлаштиришларига муҳим, имкон яратишни режалаштириб, иш услубларимизга сингдиришга эришяпмиз.

бир иккиланиш ила тақдим этган ишларининг юқори баҳоланиши қалбларида ўзига ишонч, янада кўтаринки кайфиятда истеъдодини ривожлантириш, изланишларини давом эттириш туйғусини жўш урдириши табиий.

Кўргазмада тўрт юздан ортиқ турдаги маҳсулотлар савдо-ярмаркаси уюштирилди. Савдодан тушган 24,2 миллион сўмга махсус комиссия иштирокида «Баркамол авлод» болалар марказлари учун 11 та тикув машинаси, бта электр печ, 24 та ҳар хил дастгоҳ, дурадгорлик анжомлари, материаллар харид қилинди.

Тадбирда навбахорлик «Ёш конструктор ва ихтирочи» номинацияси қўлиб бўлган Илёс Яндашов, Нурулаева сингари ўнлаб қўли гўл ёшларнинг ишлари ҳатто катталарни ҳам ҳайратлантирди. Ота-оналар кўнглида «Фарзандим кўп ишлар қилиши мумкин экан...» деган ишонч ҳиссини оширди.

ҳам тўғрақ машғулотлари ёрдамга келади. «Ким айтди, сени иродади, қобилияти бола деб. Сен шундай ишлар қилишга қодирсанки, ҳали ҳамма ҳайрон қолади, тан беради...» деган мазмундаги эркалашлар билан машғулотларга киришиб кетишига муҳит яратиб, дилида иштиёқ уйғотишга ҳаракат қиламан. Қараб-сизки, кўп ўтмай унинг лабларида табассум пайдо бўлади. Машғулотлар давомида қўшиқлар хиргойи қиламиз, эртақлар айтаемиз... Айни пайтда уларнинг оила ҳақидаги тасаввурларини шакллантириш ҳам муҳим масала. Бунда табиат оламига мурожаат қилиш ҳам яхши самара беради. Масалан, яратётган ижодий ишларида дейлик, товуқ жўжаларини эргаштириб сайрга олиб чиқан, ўрдақларнинг болалари билан чўмилиш манзараси каби композицияларни жойлаштирамиз.

— Шундай воқеалар бўлганки, болалар ўзлари чизган, тиккан ажойиб ишларини дам олиш кунлари, ота-оналари, яқинларига олиб бориб кўрсатганларидан сўнг уларнинг «Наҳотки, биз фарзандимиздаги шундай

Агар тарихий ва маданий билимларингизни янгилаш мақсадида музейларга ташриф буюришни режаслаштиратган бўлсангиз, саёҳатини бугунга белгиланг. Чунки бу сана 1977 йилдан буён дунёнинг 150дан ортиқ мамлакатларида Халқаро музейлар кuni сифатида музейсеварлар томонидан нишонланиб келинмоқда. Меҳмонларни ҳам, албатта, турли тадбирлар, чипта нархидан чегирмалар кутайтган бўлиши аниқ.

Саёҳатни, аввало, она Ватанимиз тарихи, халқимиз маданияти, ҳунармандчилиги ва санъатига бағишланган бир-биридан файзли юзлаб даргоҳлардан бошлаганимиз афзал. Аждодларимиз мерос қилиб қолдирган салобатли тарихий обида ёки кўкка буй чўзган миноралар олдидан тушган суратларимиз бисёр. Демак, тарихга сафарни Ўзбекистон тарихи давлат музейидан бошласак. Юртимиздаги энг йирик илмий-маърифий марказлардан бири ҳисобланган бу даргоҳда 250 мингга яқин экспонат мавжуд. Нумизматика (тангашунослик), археология ва этнографияга оид нодир жамланмалар миллий тарихимиз ва давлатчилигимиз тарихи ҳақида қimmatли маълумотлар беради.

Ўзбекистон тарихи давлат музейининг 2001 йили таш-

шаҳарларини эса бевосита ташриф буюриб, батафсил танишишингиз мумкин.

Модомики, миллий тарихимиз ва санъатимизга алоқадор билимларни етарлиқа ўзлаштириб, муқояса учун жамлаб олган эканмиз, дунё бўйлаб саёҳатни бошласак ҳам бўлади. Лувр, Эрмитаж сингари олампумул музейларнинг томошаси ҳам кўпчилигимизнинг саёҳат дастуриримиздан ўрин олиши табиий. Бироқ юқоридаги му-

зейлардан яна бири АҚШнинг Вашингтон шаҳрида жойлашган Миллий авиация ва космонавтика музейидир. 1976 йили очилган мазкур муассаса дунёдаги энг бой учувчи аппаратлар коллекциясига эга бўлиб, йиллик меҳмонлари сони 8,3 млн.га етади. Томошабинлар ибтидоий учув мосламаларидан тортиб, энг сўнгги самолётлар ва ҳатто, космик кемалар модули билан ҳам танишишлари мумкин. Бироқ томошабинларни, айниқса болаларни жалб қиладиган экспонат — ойга ташриф буюрган "Аполлон-11" космик кемаси модули ва ойнанинг бағридан олиб тушилган тошлардир. Учувчи тренажерлари ва 3D космик томошагоҳ бугунги замонавий техникалар маҳсули сифатида ҳам меҳ-

18-may — Xalqaro muzeylar kuni

мар ҳайкаллари эса ҳамиша санъат шайдолари эътиборида. Британия музейининг яна бир ўзига хос жиҳати шундаки, уни истаган пайтингизда ҳафталаб, ойлаб томоша қилишингиз мумкин — музейга ташриф текин, санъатни қадрласангиз бас.

Музейлар фақатгина қадимий осори-атиқалар учунгина ташкил қилинмади. Буюк Британия пойтахтидаги Тейт Модерн музейи фикримизнинг яққол далилидир. 2000 йилда ташкил этилган модерн музей қисқа вақт ичида шунчалик оммалашиб кетдики, бугунги кунда унинг йиллик меҳмонлари сони 5 млн.дан ошади. Музейдан Матисс, Магритт, Дал

ган Роллс Ройснинг, сваровски тошлари билан қопланган Мини Куперми ёки қоғоздан тикилган келинлик либосими, ҳуллас, ҳар қандай антиқа буюмини учратишингиз ва инсон тасаввурининг бойлигига яна бир бор тан беришингиз мумкин.

Ойлавий саёҳат учун энг мақбул танлов Берлиндаги Ёлгонлар Музейи, деб эътироф этилади. Музей ўз меҳмонларини қутилмаган, антиқа экспонатлар билан қаттиб олади. Масалан, бу ерда учар гилам ёки Ван Гогнинг кулбоғини кўриш, юз йил аввал Атлантика океанига чўкиб кетган Титаник кемаси йўловчиларининг ҳайқариқларини эшитиш мумкин. Музейдаги буюмлар ва ҳодисалар шу қадар сирли туюладикки, ишонмаслигимиз амримаҳол.

Вашингтон шаҳридаги Халқаро айғоқчилик музейига ташрифдан эса бу соҳанинг тарихи, бугуни билан қизиқадиган барча ёшдаги кишилар мамнун бўлади. Музей бисотида бугун дунёдан келтирилган айғоқчилик

ДУНЁ МУЗЕЙЛАРИ БЎЙЛАБ САЁҲАТ

кил этилган янги экспозицияси юртимиз ҳудудидаги тарихий-маданий жараёнларнинг энг қадимги давларидан ҳозирга қадар бўлган тараққиётини ашёвий далиллар ва тасвирий воситалар орқали намойиш этади. Умумий сатҳи қарийб икки минг квадрат метр бўлган бионинг учинчи ва тўртинчи қаватини эгаллаган мазкур экспозицияда ўн мингга яқин экспонат жойлаштирилган. Айниқса, мамлакатимиз ҳудудидаги ибтидоий давр, қадимги ибтидоий одам ва унинг турмуш тарзи билан боғлиқ экспонатлар ҳар қандай кишининг диққатини жалб қилиши табиий.

Мамлакатимиз тарихининг барча жабҳаларини умумлаштирувчи бу музей саёҳатимизнинг кейинги манзиллини ҳам аниқлаб бериши мумкин. Буюк Теурийлар салтанати тарихини батафсил ўрганишни истасангиз, Теурийлар тарихи давлат музейига, миллий санъатимиз, ҳунармандчилигимиз тарихи ва бугуни сизни қизиқтирса, Ўзбекистон давлат санъат музейига, мамлакатимизнинг очик осмон остидаги музей деса таърифланган тарихий

зейларнинг ҳар бирини батафсил кўздан кечиришга бутун бошли ҳафта ҳам етмаслиги мумкин. Дунёнинг машҳур музейлари нодир санъат асарларию ноёб экспонатлари билан бирга, гавжумлиги билан ҳам ажралиб туради.

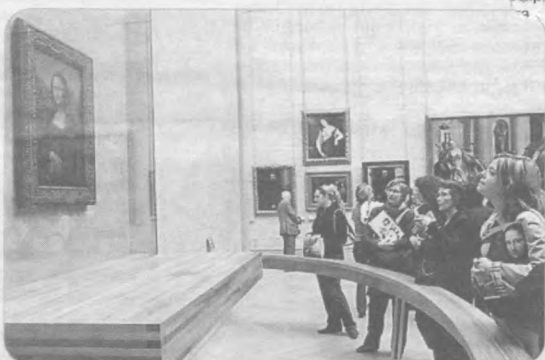
Йил давомида ташриф буюрадиган саёҳатчиларнинг сонига кўра, Франциянинг Лувр музейи узоқ йиллардан буён биринчилиكنи қўлдан бой бермай келмоқда. Луврнинг бир йиллик меҳмонлари сони ўртача 8,5 млн.ни ташкил қилади. Дунё санъатининг 35 мингдан ортиқ дурдона асарларига эгалик қилувчи бу музей аввало машҳур "Мона Лиза"си билан санъатсеварлар ва оддий томошабинлар эътиборини тартади. Леонардо да Винчининг ушбу асарини яқиндан томоша қилиш ҳаммага ҳам насиб қилавермайди. Меҳмонларнинг кўпчилиги боис бундай имкониятни омади кулиб боққан ёки энг сабрли саёҳатчигина қўлга киритиши мумкин.

Дунёга машҳур

монлар эътиборидан четда қолмайди, албатта.

Вашингтон шаҳридаги Табиат тарихи миллий музейи ҳам ўзининг йиллик 6,8 млн.лик томошабинлари билан машҳур маданият даргоҳлари сирасига қиради. Юз йилдан ошиқроқ тарихга эга бу маскан энг бой ва мазмунли экспонатлари билан дунёнинг бошқа табиат музейларидан ажралиб туради. 2008 йилда денгиз ҳаётига бағишланган янги зал ўз фаолиятини бошлагани боис бу музей йилдан-йилга жамоатчилик эътиборини кўпроқ жалб қилмоқда. Ер кулларидаги ҳайвонот ва наботот оламига қизиқшингиз баланд бўлса, ҳеч иккиланмай, Вашингтондаги Табиат тарихи миллий музейига ташриф буюришингиз мумкин.

1753 йилдан буён дунё саёҳатчилари диққатини жалб қилиб келаятган Лондондаги Британия музейи ҳам йиллик томошабинлари сонига кўра (5,8 млн.дан ошиқроқ) юқоридаги муассасалардан қолишмайди. Музей 7 миллиондан ортиқ коллекцияга эга бўлиб, уни тўлиқ томоша қилиб чиқиш учун бир ҳафта ҳам камлик қилади. Қадимги юнон маданиятига тааллуқли Парфенон ибодатхонасининг мар-

каби замонавий ижодкорларнинг асарлари жой олган бўлиб, замонавий санъат шайдоларига маъқул келиши аниқ. Дунёдаги энг мўъжаз давлат Ватикан ҳам энг гавжум музейлардан бирига эга. Йил давомида 5 млн.га яқин санъатсеварларни қутиб оладиган бу музейдан Рафаэл, Микеланжело, Караважо каби санъат усталарининг нодир асарлари ўрин олган.

Музей томошасини узундан-узоқ, бир хил мазмундаги эски нарсалардангина иборат зерикарли машғулот деб ўйлайдиганлар учун ҳам қизиқарли ва ғайриоддий бир қанча музейлар мавжуд. Улардан бири 1933 йилда Роберт Рипли асос солган «Believe or not!» («Ҳоҳ ишон, ҳоҳ ишонма!»)

услубидаги музей бўлиб, ҳозир дунёнинг турли бурчакларида ушбу музейининг ўттиздан ошиқ тармоқлари фаолият юритмоқда. Бу ердаги энг ғайритабиий ва антиқа буюмлар ҳеч кимни бефарқ қолдирмайди, албатта. Гугурт чўпидан ясал-

ка алоқадор катта-кичик буюмлар, асбоб-ускуналар мавжуд бўлиб, айниқса, ўсмирларни қизиқтириши тайин.

Хитойнинг Шанхай шаҳрида ноёб шиша буюмлар музейи мавжуд бўлиб, қадимги Хан сулоласи даврида ишлаб чиқарилган ғаройиб буюмлар янги технология асосида қайта тикланиб томошабинларга тақдим этилган. Музейда, шунингдек, бошқа даврларга тааллуқли нодир шиша идишларни ҳам учратиш мумкин.

Юқоридагилардан ташқари антиқа музейлар сирасига Япониядаги гиштар, АҚШдаги банан ва улкан оёқ кийимлар, жониворларнинг шохларига бағишланган музейларни ҳам киритишимиз мумкин. Ҳар бирини танлаш эса ҳар биримизнинг ихтиёримизга ҳавола.

Хулоса ўрнида айтишимиз мумкинки, барча ёшдаги, диддаги, соҳадаги кишиларга мўлжалланган жуда кўп музейлар мавжуд, ҳеч иккиланмасдан таъбимизга мосини танлаб, маданий ҳордиқ чикаришимиз мумкин.

**"Ma'rifat" мухбири
Дилроз АБРАЕВА
тайёрлади.**

ЁҒЛИ ТАОМЛАР СЕРУЙҚУЛИККА САБАБ

Замонавий жамиятда ҳар бир касбнинг ўзига хос талаблари мавжуд. Иш куни давомида юқори меҳнат унумдорлигини таъминлаш ҳар бир касб эгасининг муҳим вазифаси ҳисобланади. Бироқ баъзан иш вақтида кучли уйку босишини ҳис қиласиз. Мутлақо соғлом одамларда ҳам меҳнат унумдорлигининг пасайиши ва уйқунинг келиши овқатланиш рақсонига боғлиқ экан.

Океаноритмик олимлар турли касб эгалари иштирокида тажриба олиб бориб кун давомидаги серуйқулик сабабини аниқлашга ҳаракат қилишди. Кузатишлар жараёнида маълум бўлдики, одамлар кечкурун яхши ухлаган бўлсалар-да, кундузи меъридан ортиқ ёғли овқат истеъмол қилишлари оқибатида серуйқу бўлиб қолишар экан. Шунингдек, тадқиқотчилар углеводга бой овқатлар организмнинг умумий фаоллигини ошириб, киши зийраклиги ва диққат-эътиборини бир жой-

ёки кўп миқдордаги оқсилларнинг уйку босишига ҳеч қандай алоқаси йўқ экан. Аммо углевод ва ёғлар сезиларли даражада ижобий ва салбий таъсир қилади, яъни, углеводлар иш қобилиятининг ошишига, ёғлар эса аксинча, кундузги уйқун келтириб чиқаришга олиб келар экан. Шунинг учун ҳам шифокорлар овқат таркибидagi барча моддаларнинг меъёрида бўлишига жиддий эътибор қаратиш лозимлигини таъкидлашмоқда.

"ANDROID" ОПЕРАЦИОН ТИЗИМИДА ИШЛОВЧИ НОУТБУК

Hewlett-Packard (HP) компанияси "Android" операцион тизимли бошқарув асосида ишловчи "SlateBook x2" ноутбуқини тақдим этди. Ушбу қурилма ҳақида компаниянинг расмий сайтида эълон қилинди.

Аппарат трансформер кўринишида бўлиб, экранни клавиатурадан ажратиб олиб, ундан планшет ўрнида фойдаланиш ҳам мумкин. Клавиатура ҳам қўшимча батареяга эга бўлиб, қурилманинг автоном тарзда ишлаш вақтини узайтириб беради. "SlateBook x2" ноутбуқининг экран диагонали 10,2 дюйм (25,9 см)дан иборат.

Компьютерни яратишда бугунги кунда энг замонавий ҳисобланган «Android — 4.2.2» тизимдан фойдаланилган.

Ноутбуқ оператив хотирасининг ҳажми икки гигабайт, ички хотираси эса 16 гигабайтни ташкил қилади. Қурилма шу йилнинг январ ойида ишлаб чиқарилган "Nvidia Tegra 4" процессорида ишлашга мўлжалланган.

HP компанияси "SlateBook x2" ноутбуқи билан бир вақтда яна бир трансформер — "Split x2" ни ҳам тақдим этди. У ҳам ноутбуқдан планшетга айланади, бироқ Windows 8 тизимида ишлайди.

"SlateBook x2" ноутбуқи шу йилнинг август ойида сотувга чиқарилиши режалаштирилмоқда.

Моҳира МҲМИНОВА тайёрлади.

JUMLADA JAHON

Япониянинг Хоккайдо оролидаги Вакканай портида турган краб (дентиз қисқичбақаси) овловчи «Тайган» кемасида келиб чиққан ёнғин оқибатида бортидаги 23 денгизчининг 6 нафари ҳалок бўлган, 3 киши эса қаттиқ жароҳатланган.

«Nepal Airlines» авиакомпаниясига тегишли бортида 18 нафар сайёҳ ва 3 нафар экипаж аъзоси бўлган кичик самолёт техник носозлик сабаб маҳаллий Жомсон аэропортига қўниш чоғида учини йўлагидан ўтиб кетиб, аэропорт яқинидан оқиб ўтувчи Нараяни дарёсига қулаб тушган, бахтли тасодиф туфайли ҳеч ким ҳалок бўлмаган, тўрт кишининг ахволи оғир, дея хабар беради «Associated Press» ахборот агентлиги.

Камбоджанинг Кампонгспи провинциясида жойлашган оёқ кийимлари фабрикаси биносининг иш вақтида қулаб тушиши натижасида 100 нафар ишчининг икки нафари ҳалок бўлган, олти ходим жароҳатланган, 50 киши бино хабарлари остида қолиб кетган.

АҚШнинг Янги Орлеан штати ҳуқуқ-тартибот органи ходимлари томонидан аънавий «Оналар кўни» байрами пайтида жиноят содир этиб, 19 кишини жароҳатлаганликда гумон қилинган ва қидирувда юрган АҚШ фуқаролари — 19 ёшли Акейн Скотт ҳамда 24 ёшли Шон Скоттнинг қўлга олингани ҳақида маълумот тарқатилди.

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази 2013-2014 ўқув йилида академик лицей ва касб-хунар коллежлари учун ўқув машғулотлари журнали ва рейтинг дафтарчаларини харид этиш бўйича

ТЕНДЕР САВДОЛАРИДА ИШТИРОК ЭТИШ УЧУН ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази 2013-2014 ўқув йилида академик лицей ва касб-хунар коллежлари учун ўқув машғулотлари журнали ва рейтинг дафтарчаларини тендер савдолари (кейинги ўринларда — Тендер) ўтказиш орқали харид этади.

Тендер, ўқув машғулотлари журнали ва рейтинг дафтарчаларини арзон ва сифатли ишлаб чиқариш имкониятига эга бўлган юридик шахслар, жумладан, кичик бизнес субъектлари — мулкчилик шаклидан қатъи назар Ўзбекистон Республикаси резиденти бўлган корхоналар иштирокида очiq кўринишда ўтказилади.

Тендер бошлангунга қадар Тендер комиссияси томонидан Тендерда иштирок этиш истагини билдирган талабгорлар малакали танловдан ўтказилади. Шунинг учун Талабгорлар тендер комиссиясининг Ишчи органига қуйидаги ҳужжатларни тақдим этишлари керак:

- Талабгорнинг қайта ташкил этиш ёки тугатилиш ҳолатида эмаслигини тасдиқловчи давлат рўйхатга олиш идорасидан маълумотнома;
- Талабгорнинг юридик шахс эканлиги тўғрисида давлат рўйхатга олиш идоралари томонидан берилган гувоҳноманинг кўчирма нусхаси;
- Талабгорнинг бюджет ва бюджетдан ташқари жамғармалардан қарздорлиги мавжуд эмаслиги тўғрисида ўрнатилган тартибда расмийлаштирилган давлат солиқ инспекцияси маълумотномасининг асл нусхаси;
- Эълон берилган даврда талабгорнинг картотекаси бўйича (К-2) асосий ва иккиламчи ҳисоб рақамида қарздорлиги мавжуд эмаслиги тўғрисида банкнинг ўрнатилган тартибда расмийлаштирилган маълумотномасининг асл нусхаси.

Қуйидаги юридик шахслар Тендерда иштирок этиш учун қўйилмайдилар:

- Қайта ташкил этиш, тугатилиш ёки банкротлик жараёнида бўлган;
- Малакали танлов учун барча зарур ҳужжатларни белгиланган муддатда тақдим этмаган;

• Илгари Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази билан тузилган шартномалар бўйича қабул қилинган мажбуриятларни зарур даражада бажармаган;

- Тендер эълон қилингунга қадар таъсис этилганига 6 ой бўлмаган;
- Тижорат ва молия кўрсаткичлари бўйича Тендер талабларига жавоб бермайдиган ташкилотлар ва фирмалар.

Малакали танловни ўтказиш Тендер таклифларини қабул қилишнинг охириги санасидан бошлаб 5 кун муддат ичида амалга оширилади.

Маълумотларни олиш учун талабгорлар Тендер таклифлари топширишнинг охириги кунига қадар ҳар кун (шанба ва якшанба кунларидан ташқари) Тошкент вақти билан соат 9:00 дан 18:00 гача қуйидаги манзилга мурожаат қилишлари мумкин:

Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази Янги авлод дарсликлари ва ўқув қўлланмаларни яратиш ва улар билан таъминлашни ташкил этиш бўлими. Манзил: Тошкент шаҳри, Олмазор тумани, Чимбой кўчаси, 96-уй.

Телефон: (+998 71) 246-14-91, 246-14-87.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими марказининг қуйида келтирилган махсус ҳисоб рақамига 500 000 (беш юз минг) сўм миқдоридagi қайтарилмайдиган тўлов пул ўтказиш йўли билан ўтказилгандан сўнг юқорида кўрсатилган манзилдан Тендер ҳужжатлари олинади:

Молия вазирлиги газначилиги Х/П №:23402000300100001010, Ш/ХВ 499910860262807950100028001.

МФО: 00014, ИНН: 202515618. ОКОНХ 92120.

ХКММ Марказий банк бош бошқармаси.

Тендер таклифи умумий қийматининг 2 (икки) фоиздан кам бўлмаган миқдоридagi закатат билан таклиф қафолатланиши шарт. Закатат суммаси ҳар бир лотлар (маҳсулотлар) учун алоҳида Ўрта махсус, касб-хунар таълими марказининг юқоридаги махсус рақамига ўтказилиши керак.

Тендер таклифлари 2013 йил 3 июнь соат 17:00 га қадар Янги авлод дарсликлари ва ўқув қўлланмаларни яратиш ва улар билан таъминлашни ташкил этиш бўлимига топширилиши шарт.

Эпиграф юнунча «ёзув» маъносини билдириб, халқ оғзаки ижоди ёки ёзма адабий асарлардан олинган ҳикматли сўз, мақол ёки ибораларнинг бошқа бир асар (унинг сарлавҳасидан кейин, қисм ва боб бошланishi)да келтирилишига айтади. Эпиграф ҳамма асарларда бўлавермайди, лекин доимо содда бўлиши, ибратли мазмунни ўзида жамлаши лозим. Энг асосийси, эпиграфда муайян асарнинг мазмунига ишора бўлиши талаб қилинади. Эпиграф бадиий асарларда, жумладан, ҳикоя, шеър, қисса, роман, достонларда кўпроқ ёзувчи маҳоратини кўрсатади. Ростдан ҳам, ўз ўрнида топиб ишлатилган эпиграф асарнинг бадиий чиройини бўрттириб кўрсата олади. Бу соҳада Абдулла Қаҳҳор новаторлик қилмаган бўлса-да, кўп ва мазмундор эпиграфлардан фойдаланиши билан насрда янги бир анъанага етакчилик қилди, деб айта оламиз. Фикримиз исботи учун мисолларга мурожаат қилайлик.

Ёзувчи ўтмиш воқеаларининг ҳаққоний ифодаси бўлмиш «Анор» ҳикоясига «Уйлар тўла нон, очнаҳорим, болам, Ариқлар тўла сув, ташнайи зорим, болам» мисраларини эпиграф қилиб олган. Халқнинг оху зорини шу халқнинг сайрон булбулидан ўтказиб ифодалаш мумкинми?! «Тупроғида олтин гуллайди»ган юртда анорга бошқоронғи бўлган аёлнинг руҳий ҳолати ифодасида ўткир бир сюжет тасвири учрайдики, ташналикдан ўзини қўярга жой тополмай турган қаҳрамонга жўхори дук-каклари қип-қизил анор доналари бўлиб туюлади, уни капалаб оғзига солгани билмай қолади, ҳаёдан воқеликдан узоқлашади. Аёлнинг табиий ҳолатини устга мусаввир каби чизишда адиб ён дафтарчасидаги ҳаётини қайдларга таянади...

«Бемор» ҳикоясига эса «Осмон йироқ, ер қаттиқ» мақоли эпиграф қилиб олинган бўлиб, иложсизликнинг топиб ишлатилган ифодаси ўлароқ бадиий қийматга эга. «Бемор» менинг учун ҳар ҳолда болалигимдаги ўша таассуротлар билан чамбарчас боғлангандир. Мен фақат қайта бичиб тикканимда ҳаёт ҳақиқатига қарши иш қилаётиман деб сира ўйлаган эмасман. Аксинча, ҳикояда ҳаётни ўшандай кўрсатиб тўғри қилган эканман: беш яшарлигимда аямдан ажралиб етим қолишим ўша давр

мида ўз вазифасини бениҳоя уддалаган: «Гоҳ ер меҳрини ўйларкан одам, Эса тушар дорнинг сиёғи; Ажаб ҳикмат: одам ўларкан, Узилганда ердан оёғи».

«Маҳалла» ҳикоясида эса «Эллик уч йилдан бери бир дастурхондан туз татиган, бир кўрпани босган, бирга кулган, бирга йиғлаган; эллик уч йилдан бери мушукчадай бир-бирга суйканиб, бир-бири-

қўйиб, уни ғамдан букилиб қолган аҳволидан бош қашишга ҳам қўли тегмайдиган, серғайрат, жонкуяр одамга айлантиради. Одамнинг одамга озгина эътибори, меҳри муқаррар фожиалардан асраб қолиши мумкин экан. Шу маънода Эркин Воҳидовнинг «Инсон билан тирикдир инсон, Муҳаббатдир ҳаётнинг боши. Одамзодга бахш этади жон, Одамларнинг меҳр қуёши» мисра-

САТРЛАРДАН МАЪНО АХТАРИБ

ёхуд Абдулла Қаҳҳор асарларидаги
эпиграфлар ҳикмати хусусида

шароитида ҳеч гап эмас экан. Бу жудодик натижа-сида юз бериши мумкин бўлган бутун даҳшатларни ва бунинг барча оқибатларини энди тушуниб етдим. Даҳшатли манзараларнинг чаласини тасаввур чизиб берди», деб ёзади адиб «Ҳаёт ҳодисасидан бадиий тўқимага» мақола-сида.

«Нурли чўққилар» ҳикояси мактабнинг юқори синфида аъло баҳоларга ўқиётган, рўзгор ишларига ўқуви йўқ, оддий қишлоқ қизи Зухранинг тоққа сайрга чиқиб, бир йигит билан танишиши, у билан кетиб, турмуш қуриши, уйига баландпарвоз оҳангда «нурли чўққилар» сари интилаётганини ёзиб, пировард натижада ота-онасини номусга қўйиб, бевакт ўлимга сабаб бўлиши, отдан тушса ҳам эгардан тушмаслик қабилида одамлар билан ноодатий муомала қилиши, ниҳоят, ўзининг ҳам ҳаётини поймол этиши тўғрисида бўлиб, кинояга йўғрилган сарлаҳдан кейин келтирилган Абдулла Ориповнинг ушбу мисралари эпиграф мақо-

ни ялаб, оғритмай тишлаб, йиқитиб, йиқилиб бериб, пайпалашиб ўйнаган, эллик уч йилдан бери меҳр аталмиш улкан туйғу риш-тасини пилла куртидай бир маромда аста-секин чувив, бир-бирининг қалбини ўраб-чулғаб келган» чолкампирининг тинчгина ҳаёти кампир ўлимидан сўнг кескин ўзгаради: чолга дунё қоронғи бўлиб қолади.

«Хамма расм-русумлар жойига етказилгандан кейин одамлар тобутни кўтарганда шу ришга бирдан тортилди-ю, гўё Ҳикмат буванинг юрак-бағри-ни сўғуриб олди. Чол ўкириб юборди». Роҳат бувининг ўлимидан сўнг Ҳикмат буванинг аҳволи оғирлашади. Ҳатто қабристонга бориб, кампирининг ёнидан ўзига гўр ҳам қаздириб қўяди. Ана шунда маҳалла шифокори отанинг бу аҳволини кўриб тадбир ўйлайди: маҳаллага дастлаб самовар кераклиги, кейин тўйлар учун маҳалла рўзгорини ташкил этиш, кўчат ўтқозиш каби маҳалла ишларига киши билмас бош-қош қилиб

ларини ёзувчи эпиграф-лиқка тўғри танлаганини эътироф этиш керак.

«Тўйда аза» асари қаҳрамони доцент Мухторхон Мансуров истараси иссиқ, дилкаш, одамохун чол. Маҳаллада ҳам-манинг ҳурматини қозонган. Аммо инсонни биргина ноҳўя иши элдан чиқараркан. Домла 20 яшар «студентка»сига уйланиб, ўзини ёш йигитлардай тугити, шунга яраша хатти-ҳаракатлар қилиб, маҳалладошлари дилини оғритади, ўзи ҳам воқеалар сўнгига икки жомадон юкни кўтараман деб зўриқиб ўлади: «Зўри беҳуд мён мешиканад», яъни «Чоғинг келмаса чиранма, белинг чиқади» эпиграфи асар воқеалари ривожига муносиб танлов бўлган.

«Думли одамлар» ҳикоясига пенсионер Мелибой аканинг куюнчаклик билан айтган «Республикамизга чет элдан келган баъзи туристларга тушуниб бўлмайди», деган сўзлари эпиграф қилиб танлангани бежиз эмас. Эндигина нафақага чиққан Мелибой ака касб-

Tadqiqot

дошларининг илтимосига кўра америкалик сайёҳни саёҳат қилдиради. Аммо унинг юртимиздаги ютуқларни эмас, салбий қирраларни қилиришга урингани, ҳар қадамда ёввойиларга қарагандай думли одамларни қилдиргани, тополмай Мелибой акадан илтимос қилганидан энаси-си қотида ва юқоридатми сўзлари асар эпиграф айланади.

«Йиллар»да Ҳожимпир-сирож исми киши замон ва одамлар ҳаётидаги ютуқларни кўриб, беҳуда ўтган умр заволига ачинади: «Ўтди умрим воҳ дариг». Қадимги қўшиқдан олинган эпиграф инсон дилининг энг буюк армони таржимаси сифатида қимматлидир.

«Ўтмишдан эртактлар» қиссасида ўз бошидан кечирган қайғули кунларнинг ёрқин ифодасига Абдулла Ориповнинг «Эшилиб, тўлғониб ингранади куй, Асрлар ғамини су» «Муножот». Куйи шундай бўлса ғамнинг ўзига, Қандай чидай олган экан одамзод» сатрларини танлайдики, кечмишнинг мунгли куйи китобхон руҳиятига ҳам чўнг қайғу оҳанглари юқтирилади.

Абдулла Қаҳҳорнинг яна кўплаб асарларида эпиграф ишлатилган. «Ўғри» ҳикоясига «Отнинг ўлими — итнинг байрами» мақоли, «Қайғулар» ҳикоясига «Нега менинг бошимни қашлайсиз? — Мен ўзимнинг бошим дебман» ла-тифаси пешсўз қилиб олинганки, ёзувчининг бу ва бошқа асарлари билан таниш китобхон эпиграфнинг асар мазмунини очиб беришда бениҳоя аҳамият-ли эканини тасдиқлайди. Айни пайтда, Абдулла Қаҳҳорнинг эпиграф танлаш маҳоратига таҳсин айтади.

Гулноза ТУРДИЕВА,
ЎзМу қошидаги Зангиота
академик лицейи кафедра
мудир

Оз-оз ўрганиб доно бўлур,
Қатра-қатра йиғилиб дарё бўлур.

Алишер Навоий

Чашмамнинг барҳаётлигини таъминлаш мақсадида олтмиш йиллик умримни маънавият ва маърифат чўққисидан сув келтиришга сарфладим. Эй шогирд, билмадим, ушбу чашмам чанқоқ қалбингизни қондира оладими?

• Тарбияда оддий нарсаларга ҳам эътибор қаратинг. Чунки ҳар қандай илм салтанатига оддийликдан мураккаблик зинапоёси орқали етиб борасиз.

• Ҳақиқий гўзаллик муаллимнинг ўзида ҳам, сўзида ҳам акс

МУАЛЛИМ ЧАШМАСИ

этсагина, ўқувчи муҳаббатига эришгай.

• Инсоннинг юраги эзгулик деб урса, бу дунёдан ўтганидан кейин ҳам ёғду сочиб тургай.

• Маънавият — илди, маърифат — тана ва барг. Сўз дурдоналари эса шу дастурхоннинг гули ва мевасидир. Бу боғ тафаккур дарёсидан сув ичгай.

• Инсон табият фарзанди бўлибгина қолмай, унинг қўриқчиси ҳам бўлмоғи лозим.

• Шўх ва бесаранжом бола мисоли асов от. Уни жиловлаш учун

муаллимда бардош тоғи, тажриба боғи, илм эгар-жабдуғи, фаросат югани бўлмоғи керак.

• Уятчан болани орийатли қилиш, ватанпарварга айлантириш мумкин. Аммо безбет ва эркак-той болаларни ўзгартириш машаққатталабдир. Бундай болаларнинг ота-онасини тарбияламоқ лозим.

• Ошқозонни тўйдиришни қанда қилмаймиз, ақл «ошқозон»ини ҳам оқ қолдирмайлик.

• Муаллимнинг ютуғи боланинг

ақл оти қай томонга қараб кетаётганини билишидадир.

• Танани сув билан тозалаш, кийим-бошини янгисига алмаштириш мумкин, аммо кўнгил кири-ни кетказиш анча қийин. Бунинг учун уни эзгулик жомиди маънавият ва маърифат суви билан қайта-қайта ювмоқ талаб қилинади.

• Нодонлик чўлларидан донолик бўстониға ўтадиган кўприк — илмдир.

• Дунёдаги барча ёмонликлар ботқоқидан сабр-бардош ҳассасига таяниб ўтиш мумкин.

Саодатли ОСТОНА

Қамаши тумани

ОБОД ЮРТГА ТҲЙЛАР ЯРАШАР

Дунёдаги барча халқлар каби юртдошларимиз ҳам яхши кунлари кўп бўлишини истайди. Айниқса, тўю тантаналар, байрам шодиёналарни ҳамма билан бирга баҳам кўрсам, дейди. Халқимизнинг нияти эзгу, орзу-ўйлари яхшиликка ҳамоханг. Талаба-ёшларнинг Универсиада спорт мусобақалари ҳам аслида турнир ёки беллашувлардан кўра, кўпроқ ёшлик ва шижоат байрамига қиёсланиши бежиз эмас.

Бухоро шаҳрида ўтказилади-ган «Универсиада — 2013» спорт мусобақаларини нафақат спортчи ва мураббийлар, балки бутун халқимиз интиқлик билан кутмоқда. Айни пайтда, меҳмонларни муносиб қарши олиш, кўҳна ва навқирон шаҳарни кўкаламзорлаштириш, обод қилиш борасида ёшлар ҳам бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қилмоқда. Шунинг ҳам таъкидлаш лозимки, бу йилги баҳор фасли ҳам Бухоро шаҳрида улкан спорт байрами ўтказилишини сезгандек, ҳар доимгидан-да кўпроқ кўркамлик ва гўзаллик бахш этмоқда.

Вилоятда 16-17 март кунлари ташкил этилган Наврўзолди умумхалқ хайрия ҳаширида қатнашган 957 131 нафар ҳаширчининг 617169 нафарини бухоролик йигит-қизлар ташкил этганди. Шу кун 698 360 тул манзарали, 552 889 тул мевали даракт нисоллари, 341 795 тул тул ва минглаб турли-туман гул ўнатлари ўтказилди. Кўчалар, бўёбонлар, сайилгоҳу маҳаллалар ободонлаштирилди. Бугун ҳам, албатта, қалб даъвати би-

лан юрт ободлигига ўзининг муносиб улушини қўшиш бухороликларнинг асосий вазифасига айланган.

— Мен 1969—1971 йилларда Монголияда ҳарбий хизматни ўтаганман, — дейди Бухоро шаҳридаги Фафур Фулом маҳалласида яшовчи Абдурахим ота Қосимов. — Шунингдек, 1979—1980 йилларда Афғонистондаги урушда қатнашдим. Чернобыль АЭС-да рўй берган ҳалокатдан кейинги талафотларни бартараф этишда ҳам иштирок этганман. Буларни эслаётганимнинг сабаби шуки, уруш ва нотинчликлар ҳеч қачон тараққийтга, ривожланишга хизмат қилмайди. Оламдаги ҳеч бир бойлик юрт ободлигига тинчлигига етмайди. «Универсиада—2013» муносабати билан қадим шаҳримизнинг гулзорга айлангани, муҳташам спорт иншоотларининг қад қўтаргани, аввало, ана шу тинчлик туфайлидир. Кенг ва раван асфальт кўчалар, ранг-баранг гулларни қўриб баҳри дилингиз очилади.

Универсиада спорт байрами

«Универсиада—2013»

баҳонасида амалга оширилган ободончилик ишлари, биринчи навбатда, бухороликларнинг манфаатига хизмат қилади. Қурилаётган муҳташам спорт иншоотлари эса шу юртда яшаётган, улғаяётган ёшлар ихтиёрига топширилади.

— Мен Бухоро давлат университети қошидаги 3-академик лицейда ўқийман, — дейди кимё фани бўйича 47-халқаро Менделеев олимпиадаси бронза медали соҳиби Рустам Ҳазратқулов. — Эртангамо шаҳримизда бунёд этилган спорт иншоотлари, турар жой ва ҳар бир муассаса биноларининг замонавий қиёфа касб этиши биз ёшларни ҳаммадан кўра кўпроқ хушнуд этаяпти. Бухоролик ўқувчилар, талабалар, ота-оналару кексаларнинг Универсиада спорт мусобақаларига тайёргарлик жараёнида бирлашиб, дўсту иноқ бўлиб кенг кўламдаги ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишларини бажаргани менда катта таассурот уйғотди. «Ўз уйингни ўзинг обод қил» шиори бундан кейин ҳам юртдошларимизни улкан бунёдкорликларга даъват этиб тураверади.

Сопа ТОШЕВА
«Ma'rifat» мухбири

«ЧЕЛСИ» — ЯНА ЧЕМПИОН

Футбол бўйича Европа лигаси мусобақаси якунига етди. Унинг ҳал қилувчи учрашуви Амстердам шаҳрида «Челси» ҳамда «Бенфика» жамоалари ўртасида ўтказилди.

Эътиборли томони шундаки, матч давомида португалияликлар ташаббусни ўз қўлида сақлаб туришга муваффақ бўлганига қарамай, якунда лондонликлар зафар кучди.

Иккинчи бўлимининг 60-дақиқасида «Челси» ҳужумчиси Фернандо Торрес ҳисобни очган бўлса, орандан саккиз дақиқа ўтиб, «Бенфика» ўйинчиси Оскар Кардоса пенальтини аниқ амалга ошириб, мувозанатни тиклади. Ҳакам томонидан қўшиб берилган дақиқаларда Бранислав Иванович калласини «ишлатди» — 2:1. «Челси» мавсумни аъло кайфиятда якунлайдиган бўлди.

МАГНУС ОРТДА ҚОЛМОҚДА

Шахмат бўйича Норвегиянинг Ставангер шаҳрида давом этаётган супер турнирнинг еттинчи туридан ўрин олган баҳсларда иштирокчилар навбатдаги синовдан ўттишди.

Хусусан, турнир етакчиси — россиялик Сергей Карякин америкалик Хикару Накамурани маглубиятга учратди. Озарбойжонлик иктидорли шахматчи Теймур Ражабов эса Вишванатан Ананд қаршиликдан ўтлолмади. Яна бир рус гроссмейстери Петр Свидлер болгариялик ҳамкасби Веселин Топалов билан дуранга имзо чекди. Худди шундай натижа Ван Хао (Хитой) ҳамда Левон Аронян (Арманистон) ўртасидаги ўйинда ҳам қайд этилди. Норвегиялик Магнус Карлсен эса Йон Людвиг Хаммер(Норвегия)га ҳеч қандай имконият қолдирмади. Айни вақтда Карякин 5,5 очко жамғариб умумий рўйхатни бошқармоқда. Турнир бутун низоҳисига етади.

ЖИСМОНИЙ БИЛИМЛАР САРҲИСОБИ

Якуний давлат аттестацияси имтиҳонлари бир олам орзулар рўёби сари ошканиётган битирувчилар ҳаётида ўчмас из қолдиради. Уларнинг тўққиз йил давомида олган билим-кўникмаси тарозига қўйилади. Бу айни пайтда ўқитувчилар меҳнати, педагогик маҳоратининг ҳам мезонидир. Шу боис устозу шоғирдлар имтиҳонларга астойдил ҳозирлик кўришмоқда.

Jarayon

Хусусан, Халқ таълими вазирлигининг «Ўзбекистон Республикаси умумий ўрта таълим муассасаларида 2012-2013 ўқув йилини якунлаш, ўқувчиларни якуний давлат аттестациясидан ўтказиш, синфдан-синфга кўчириш бўйича босқичли назорат имтиҳонлари ташкил этиш тўғрисида»ги буйруғига биноан юртимиздаги барча умумтаълим мактабларида жисмоний тарбия фанидан якуний давлат аттестацияси синовлари низоҳисига етди. Имтиҳонлар болалар соғлиғига эътибор қаратилган ҳолда малакали тиббий ходимлар назорати остида ўтказилди.

— Талаб даражасида ўтган синовларда мактабимизнинг 97 нафар битирувчиси билими ва жисмоний имкониятини намойиш этди, — дейди пойтахтимиздаги 272-мактаб директорининг ўқув-тарбия бўлими бўйича ўринбосари Гавҳар Маҳмудова. — Ўқувчиларнинг иқтидорли назарий ва амалий имтиҳонлар асосида синалди. Улар биринчи турда фанга оид саволларга ёзма жавоб беришган бўлса, амалий қисмда енгил атлетика, гимнастика, баскетбол бўйича белгиланган меъёрларни бажаришди. Умумий ўзлаштириш кўрсаткичи

ўртача 95 фоизни ташкил қилди. Бу ўтган йиллардаги натижалардан кўра анча юқори экани педагогларимизнинг ўз ишига янада масъулият билан ёндашаётганидан ҳам дарак беради.

Таълим муассасаларида яратилган шарт-шароитлар туфайли ўғил-қизларимизнинг спортга қизиқиши кундан-кунга ортмоқда. Уларнинг соғлом бўлиб вояга етиши, маҳаллий ва халқаро мусобақаларда ютуқларга эришиши мактабда ўтилаётган жисмоний тарбия дarsi сифати ҳам боғлиқ, албатта.

— Мактабимиздаги волейбол тўғрагига қатна-

шаман, — дейди 9-синф ўқувчиси Шохиста Аббасова. — Спорт доимо руҳимга тетиклик ва ўқишу изланишимга иштиёқ бағишлайди. Жисмоний тарбия билан мунтазам шуғулланганим боис имтиҳон топшириқлари қийинчилик туғдирмади. «Баскетбол ўйинининг асосий қондалари» саволига жавоб бериб, 5 баллини қўлга киритдим. Баландликка сакраш, 4x10 метрга мо-кисмон югуриш, 5 метр-ли арқонга чиқиш, баскетбол тўпини жаримадан ташлаш каби топшириқларни эса қийналмай у-даладим.

Ғолиб БАХРОМОВ

Пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур туманидаги 45-умумий ўрта таълим мактабида ҳам жисмоний тарбия фанидан якуний давлат аттестацияси имтиҳони уюшқоқлик билан ўтказилди. Мактабни битираётган 45 нафар ўқувчи тўққиз йил мобайнида ўзлаштирган билим ва амалий кўникмаларини синовдан ўтказишди.

— Ўқувчиларимиз амалий синовлар жараёнида узунликка сакраш, 60 метрга югуриш, волейбол коп-тогини тепага улоқтириш (волейбол элементларини кўрсатиб бериш) машқлари бўйича маҳоратини ишга солишди, — дейди мактаб директори Раъно Мирзажоновна. — Назарий билимлари эса оғзаки ҳамда ёзма тарзда синалди. Мактабимизда спортга алоҳида эътибор қарати-либ келинаётгани, қолаверса, турли спорт тўғрақларининг мунтазам фаолият юритаётгани ўғил-қизларимизнинг якуний давлат аттестациясидан муваффақиятли ўти-шига сабаб бўлди.

МУХБИРИМИЗ

Бурҳон РИЗОКУЛОВ олган сурат.

Ҳурматли академик лицей ва касб-ҳунар коллежлари битирувчилари, муддатли ҳарбий хизматни ўтаганлар, барча абитуриентлар, олий маълумотли бўлишни истаганлар ва ота-оналар!

Тошкент давлат техника университетида «Очиқ эшиклар кунини» ўтказилишини маълум қиламиз. Тадбирда Тошкент давлат техника университети факультетлари ва мутахассис тайёрлайдиган кафедралари билан танишиб, абитуриентларга тегишли барча маълумотларни олишингиз мумкин.

Тадбир 8 июнь кунини соат 10:00дан 15:00гача бўлиб ўтади.

«ОЧИҚ ЭШИКЛАР КУНИ»ГА МАРҲАМАТ!

Манзил: Тошкент шаҳри, Университет кўчаси, 2-уй.

Мўлжал: «Беруний» метро бекати.

БУГУН — ЎҚУВЧИ, ЭРТАГА — ВАТАН ҲИМОЯЧИСИ

Мамлакатимиз академик лицей ва касб-хунар коллежалари ўқувчилари ўртасида бўлиб ўтган «Шунқорлар» ҳарбий-спорт мусобақаларида Ватанимизнинг бўлажак ҳимоячилари ҳарбий чақириқдан олдинги тайёргарликнинг муҳим йўналишлари бўйича ўз билим ҳамда кўникмаларини намойиш этди. Бу йил ушбу мусобақаларда бутун мамлакатимиздан 50 минг нафардан орტიқ ўқувчи иштирок этди. Бу ушбу дўстлик ва спорт байрами оммалашиб бораётганидан далолатдир.

Ёшлар — давлатимиз ва жамиятимиз келажаги. Мамлакатимизни сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ва маданий ривожлантириш истиқболлари уларнинг мустақил ҳаётга қандай билим, қобилият, қатъий ишонч ва маънавий қадриятлар билан қадам қўйишига боғлиқ. Президентимиз Ислам Каримов таъкидлаганидек, ёшлар нафақат ишончимиз ва келажагимиз, балки бутунги ва эртанги кунимизнинг ҳал қилувчи кучидир. Шу сабабли фаол ҳаётий позицияга эга муносиб, журъатли, ўз мақсади сари интиладиган ёшларни тарбиялашда уларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш муҳим ўрин тутadi.

— Ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ёшларда юксак ватанпарварлик тушунчаси, эл-юртга содиқлик, фуқаролик бурчини, муҳим конституциявий мажбуриятларини бажаришга тайёрлик туғусини шакллантиришни кўзда тутadi, — дейди Сурхондарё вилояти олимпия захиралари касб-хунар коллежи ўқитувчиси Жўрабек Ҳайкулов. — Ўрта махсус, касб-

хунар таълими муассасаларида ёшларни ҳарбий чақириқ-қача бошланғич тайёрлаш ўқув дастурига киритилган мажбурий фан ҳисобланади.

Йигитлар назарий ва амалий дарслар давомида армия сафларида хизмат пайтида асқотадиган кўникмаларга эга бўлмоқда, қизлар эса биринчи тиббий ёрдам кўрсатишни ўрганмоқда.

Дастлабки «Шунқорлар» ҳарбий-спорт мусобақалари 1998 йилда ўтказилган эди. У «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати, Ўзбекистон Республикаси Мудофаа, Соғлиқни сақлаш, Олий ва ўрта махсус

зах вилоятида, Марказий ҳарбий округнинг Фориш тоғли умумқўшин полигонидида ўтган республика босқичида қатнашди.

Уч кун давомида турли ранг ва бичимдаги кийим кийган йигитлар юқори натижалар кўрсатишга ҳаракат қилди. Улар саф тайёргарлиги, сафда қўшиқ айтиб юриш машқларида қатнашди, плакат ва вимпелларни намойиш этди. Шу билан бирга 3000

метрга ва тўсиқлардан ошиб югуриш, турникда тортилиш машқларини ўз ичига олган амалий беллашувлар ҳам ташкил қилинди. Бундан ташқари, иштирокчиларнинг автоматни бўлақларга ажратиш ва йиғиш, пневматик қурулдан нишонга ўқ узиш қобилияти ҳам синовдан ўтказилди. Мусобақалар якунида уларнинг ҳарбий топография ва турли умумтаълим фанлари бўйича билимлари ҳам синаб кўрилди.

— Бир жамоа бўлиб иштирок этганимиз самарасида ҳарбий-ҳуқуқий билимимиз, жанговар ва спорт тайёргарлигимиз муваффақиятли намойиш эта олдик, — дейди Жиззах вилояти Бахмал иқтисодиёт касб-хунар коллежи ўқувчиси Бекназар Қизилбоев. — Биз учун «Шунқорлар» мусобақаси ҳақиқий дўстлик, спорт ва соғлом рақобат байрамидир.

Мусобақада Самарқанд вилояти Пайариқ тумани «Лочин» жамоаси биринчи ўринни қўлга киритди. Жиззах вилояти Бахмал тумани ва Сурхондарё вилояти Термиз шаҳридан келган «Ёш чегарач» жамоалари иккинчи ҳамда учинчи ўринларни эгаллади.

С.ТОЖИЕВ,
ЎЗА мухбири

Суратларда: «Шунқорлар» ҳарбий-спорт мусобақаларида. ЎЗА суратлари

Vatan himoyasi — muqaddas burch

таълим, Маданият ва спорт ишлари вазирликлари, Мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти ҳамда Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши томонидан ташкил этилганли.

Жорий йилда мусобақаларнинг март-апрель ойларида ўтказилган ҳудудий босқичларида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан энг яхши 14 жамоа саралаб олинди. Улар шу йил 3-6 май кунлари Жиз-

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама

«DAVR PRESS» НАШРИЁТ-МАТБАА УЙИ

муаллиф, таржимон, тўпловчи ва рассомларни ўқув қўлланмалар нашр этиш бўйича ўзаро манфаатли ҳамкорликка таклиф этади.

Телефон: (+99871) 120-12-99. Эл.почта: davr-press@mail.ru

Ma'rifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

Ўзбекистон Xalq ta'limi vazirligi, Ўзбекистон Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Ўзбекистон Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Markaziy Kengashi.

Bosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Jumanazar BEK-NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV, Farrux JABBOROV (bosh muharrirning birinchi o'rinbosari), Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari, "Учитель Узбекистана"), Mirzakarim XUDDIYEV, Baxtiyor YOQUBOV (mas'ul kotib), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Узбекистана"), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta
Ўзбекистон Matbuot va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

INDEXS: 149, 150, Г-518.
Tiraji 53903.
Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3.

«Ma'rifat»dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.
Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqrigilamaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent, Matbuotchilar ko'chasi, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-53-14, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 233-54-49, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-54-63, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 233-76-40, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Diraznerlar:
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.
Nabatchi muharrir:
Oyubov OCHILOVA.
Nabatchi:
Jo'rabek JANGIROV.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksionerlik kompaniyasi boshmaxonasi.

Korxona manzili:
«Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

ЎЗА якуни — 21.00
Toshirildi — 21.30